

**“FORSKJELLER I ATFERD MELLOM TRE
KATTERASER. ARVBARHET AV NOEN
/ ATFERDSEGENSKAPER,
OG EIERENS FORHOLD TIL SIN KATT.”**

av
Ingrid Westbye

Veileder: Førsteamanuensis i etologi Bjarne O. Braastad

Hovedoppgave ved Norges Landbrukshøgskole

1998

Institutt for Husdyrfag

Studieretning: Naturvitenskapelige fag

“Forskjeller i atferd mellom tre katteraser. Arvbarhet av noen atferdsegenskaper, og eierens forhold til sin katt.”

“Behavioural differences between three domestic cat breeds. Heritability of some behaviour patterns, and the human-cat relationship.”

Ingrid Westbye

*Institutt for husdyrfag
ved Norges landbrukshøgskole,
1432 ÅS-NLH*

*Department of animal science
Agricultural University of Norway*

Mai 1998

FORORD

Det er ikke få mennesker jeg har møtt som har lurt på om at det virkelig er mulig; “Skriver du hovedoppgave om katter???” I mitt studie innenfor etologi (læren om dyras atferd) sto jeg overfor et valg av hvilket dyr jeg skulle ta for meg i min hovedoppgave. Jeg hadde tidligere skrevet en semesteroppgave om atferd hos mus, så hvorfor ikke la meg bli oppslukt av det fasinerende dyret katten. Min veileder førsteamanuensis i etologi Bjarne O. Braastad skrev i 1979-80 hovedoppgave på kattens atferd hvor han studerte kattens orienteringsevne og atferd i ukjent terreng. Siden da er det ikke oss kjent, blitt skrevet noen hovedoppgave i Norge på kattens atferd. Ut fra dette kan det ihvertfall for enkelte sies å være en etterlengtet oppgave.

Hovedoppgaven ble skrevet ved institutt for husdyrfag med førsteamanuensis Bjarne O. Braastad som hovedveileder og førsteamanuensis Morten Bakken som hjelpeveileder. Prosjektet ble lagt opp som en spørreundersøkelse hvor opplegget for undersøkelsen følger samme mønster som prosjektene Bakken har utført på ulike hunderaser.

Jeg vil gjerne takke alle som har vært med og gitt innspill til oppgaven. Først og fremst vil jeg rette en stor takk til min hovedveileder Bjarne O. Braastad for all hjelp og støtte underveis og til hjelpeveileder Morten Bakken for råd og tips til prosjektet. Retter en takk til Norske Rasekattklubbers Riksforbund for økonomisk støtte og hjelp til å få tak i rasekatter som kunne oppfylle kravene for å være med i spørreundersøkelsen, og ellers andre opplysninger som det har vært bruk for i denne forbindelse: to sentrale navn er Janka Lund og Ole Magne Grytvik. Retter også en takk til Norsk Huskattforening som har vært behjelpelig med å gi meg navnelister over norske huskatteiere. Takk til MasterFoods Norge a.s. for økonomisk støtte og for kattermatpremien (ett års forbruk av kattermat) som utgjorde hovedpremien for deltagelse i spørreundersøkelsen. Takk til Aventura Forlag som ga oss god rabatt på ti eksemplarer av boka “Hvorfor oppfører katten min seg slik” en håndbok i atferdsterapi av Sarah Heath utgitt av Aventura Forlag (1995) som også utgjorde premier. Takk til de datakyndige Janne Brodin og Per Stensrud for all hjelp, og til professor Odd Vangen for hjelp i forbindelse med arvbårhetsanalysen. En takk til amanuensis Roald Nes (inst. for økonomi og samfunnsfag ved NLH) for synspunkt på generell utførelse av spørreskjemaet. Takk til Torill Vangen fra Statistisk Sentralbyrå for materiale til oppgaven. Takk til alle oppdrettere som var behjelpelig med å skaffe

adresser til rasekatt-eiere. Og en stor takk til alle katte-eierne som tok seg tid til å svare på spørreundersøkelsen - uten dere hadde det ikke blitt noe datamateriale til min hovedoppgave. Takk til mine medstudenter, nære venner og andre som har kommet med innspill til oppgaven.

Jeg takker også min mann og min familie for støtte og hjelp i en krevende periode hvor jeg har vært både mor, husmor og hovedfagsstudent.

Stjørdal, mai 1998

Ingrid Westbye

SAMMENDRAG

“Forskjeller i atferd mellom tre katteraser. Arvbarhet av noen atferdsegenskaper, og eierens forhold til sin katt.” Hovedoppgave til cand. scient. graden av Ingrid Westbye, Norges landbrukshøgskole 1998.

Det ble sendt ut spørreskjemaer til eiere av siameser, perser og vanlig huskatt. Jeg ønsket å finne ut om det var forskjeller i atferdsegenskaper mellom de ulike katterasene. For å kunne beregne arvbarhetsestimater for atferdsegenskaper ble siameserne og perserne plukket ut etter et bestemt oppsett. De ble plukket ut fra stamtavler til Norske Rasekattklubbers Riksforbund. Arvbarhetsestimater skulle baseres på halvsøsken etter samme far. Ca. 20 hannkatter fra de to rasene var parett med i snitt ca. 3 hunnkatter med gjennomsnittlig 3 avkom pr. kull. Dette ga for perser 286 avkom og for siameser 245 avkom. Det ble sendt ut 466 spørreskjemaer til medlemmer av Norsk Huskattforening for å kunne nå eiere av vanlig huskatt. I tillegg til å studere atferds forskjeller og arvbarhet, ønsket jeg å se nærmere på eierens forhold til sin katt.

Spørreundersøkelsen hadde en sammenlagt svarprosent på 62,3%. Dette ga meg 585 katter å analysere; 149 persere, 146 siamesere og 230 vanlige huskatter (de 70 andre var hovedsaklig skogkatter eller en blanding av flere raser).

Det ble funnet signifikante forskjeller i atferd mellom de tre rasene (perser, siameser og vanlig huskatt). Siameser er den mest oppsøkende av de tre rasene særlig overfor eier og fremmede mennesker. Det er siameser som bruker mest lyder for å kommunisere med eieren, den oppsøker eierens fang hyppigst og blir liggende lengst der før den blir utålmodig. Siameser er også den mest lekne og aktive av de tre rasene. Siameser tisser hyppigere utenfor dokassen enn perser, og den urinmarkerer hyppigst inne. Perser oppsøker ukjente mennesker sjeldnere enn siameser, men hyppigere enn vanlig huskatt, når det kommer til ukjente barn oppsøker perser og siameser barn i like stor grad og hyppigere enn huskatten. Perser viser minst aggressiv kloring og biting overfor mennesker i forhold til vanlig huskatt, og den viser minst aggresjoner overfor andre katter av de tre rasene. Vanlig huskatt oppsøker ukjente katter i størst grad og har flest sosiale konflikter med katter i nabolaget. Huskatten viser hyppigst frykt eller angst overfor andre katter, sterke lyder og ukjente mennesker.

Det ble funnet arvbarhetsestimater (med høy og middels arvegrad) basert på parentale halvsøsken for noen av atferdsegenskapene; vennlighet overfor fremmede,

oppsøke eierens fang, oppsøke ukjente mennesker og ukjente barn, angst eller frykt overfor ukjente mennesker og aktiv og leken.

Eieren anskaffet i størst grad katten for å ha den som kjæledyr, og de oppgir at de ønsker å ha en kjælen, hengiven, fortrolig, selvstendig, personlig og intelligent katt. Katten skal også være oppsøkende overfor eieren og reagere på eierens signaler. Det ble funnet lav til moderat sammenheng mellom eierens forventning av katten og kattens faktiske atferd, men eierne er i 90% av tilfellene godt fornøyd eller svært godt fornøyd med sin katt. 85% av eierne er også sterkt eller svært sterkt bundet til sin katt. To av ti katter har en atferd som eieren ønsker å endre. Ca.10% av kattene som er omplassert har blitt omplassert p.g.a. kattens atferd, mens i overkant av 20% av de kattene som ikke er i live lenger har blitt avlivet p.g.a. sin atferd.

ABSTRACT

“Behavioural differences between three domestic cat breeds. Heritability of some behaviour patterns, and the human-cat relationship.” Main theses for Ingrid Westbye’s MSc degree, Agricultural University of Norway 1998.

A questionnaire was sent to owners of Siamese cats, Persians (long hairs) and non-pedigree house cats (domestic short and long hairs). I wanted to find out if there was any differences in the behaviour pattern between the three cat breeds. To detect heritability estimates of the behaviour patterns based on paternity, the Siamese cats and Persians was specially picked out from the breed register of the Norwegian Assosiation of Cat Breeders (NRR). A questionnaire was sent to owners of offsprings of about 20 males from each breed mated to in average 3 females. This resulted in 286 Persian cats and 245 Siamese cats from these litters. Questionnaires were also sendt to 466 members of the Norwegian Assosiation of Domestic Cats (NHF). In addition to study behavioural differences and heritability, I wanted to investigate the owners relationship to his/her cat.

The response rate was 62,3% and that gave me 585 cats to study and analyse statisticly; 149 Persians, 146 Siamese cats and 230 non-pedigree cats (the 70 other cats were basically Forest cats or mix-breeds).

I detected significant differences between the three breeds. The Siamese cat is the most aktiv breed; aktiv and playful, contact seeking especially to the owner, but also to strangers. The Persian cat is also contact seeking to humans, but not in the

same degree as the Siamese cat. The Persians is the less aggressive breed, it shows seldom aggressiv behaviour to other cats and to people (known or unknown). The non-pedigree house cat seeks contact to other cats and it gets in sosial conflicts with other cats in a higher degree than both the other breeds. It shows also more fear when in contact with other cats, more fear to loud noises and to strangers.

I detected heritability estimates (low and moderat heritability) of some of the behaviour patterns; friendliness to strangers, seek contact with owners lap, seek contact with strange people and strange children, fear to unknown people and activ and playful.

Normally the owner got the cat because he/she wanted a pet. The owners wanted a cat that was fondeling, affectionate, loving, independent, personal and intelligent. They also wanted the cat to be contact seeking with them and to respond on his/hers signals. I detected low to moderat correlation between the owners expectations to the cat and the cats actual behaviour, but the owner was in 90% of the cases well or very well satisfied with his/her cat. 85% of the owners had also a strong or very strong bond to their cat. Two out of ten cats have a behaviour that the owner want to change. About 10% of the cats have changed owner because of its behaviour, and in 22% of the cases of dead cats, the owner gives the cats behaviour as the reason.

INNHOLDSFORTEGNELSE:

Forord	ii
Sammendrag	iv
Abstract	v
1. Innledning	1
2. Materiale og metoder	3
<i>2.1 Utplukking av kattene</i>	3
<i>2.2 Spørreskjemaet</i>	4
<i>2.2.1 Følgelbrev</i>	4
<i>2.2.2 Spørsmålene</i>	5
<i>2.3 Økning av svarprosenten</i>	6
<i>2.4 Dataanalyse</i>	6
3. Resultater	9
<i>3.1 Svarprosent</i>	9
<i>3.2 Alle kattene som var med i undersøkelsen</i>	9
<i>3.2.1 Oversikt over kattene jeg fikk svar fra</i>	9
<i>3.2.2 Eierne som svarte på spørreskjemaet</i>	10
<i>3.2.3 Eierforhold og kattens boforhold</i>	10
<i>3.3 Perser, siameser og vanlig huskatt</i>	12
<i>3.3.1 Anskaffelsesgrunn</i>	13
<i>3.3.2 Kattenes bomiljø</i>	13
<i>3.3.3 Eierforhold</i>	15
<i>3.3.4 Kattenes tidsbruk utendørs</i>	16
<i>3.3.5 Pelslengde</i>	17
<i>3.4 Forskjeller i atferd mellom perser, siameser og vanlig huskatt</i>	18
<i>3.4.1 Kontaktatferder</i>	18
<i>3.4.2 Konfliktforhold mellom dyr</i>	18
<i>3.4.3 Spesielle atferder/problematiske atferder</i>	20
<i>3.5 Atferdsendringer ønsket av eier</i>	22

3.6 Eierens forventninger og kattens faktiske atferd	23
3.7 Arvbarhetsestimater av atferder hos perser og siameser	24
4. Diskusjon	26
4.1 Raseforskjeller i atferd	26
4.1.1 Oppsøkende atferd	26
4.1.2 Tid tilbrakt ute og sosiale konflikter med katter i nærheten	27
4.1.3 Sosiale konflikter med dyr i husstanden	28
4.1.4 Spesielle atferder/atferdsproblemer	29
4.1.5 Individuelle forskjeller	33
4.1.6 Atferdstrekk som kan kjennetegne de tre rasene	34
4.2 Arvbarhetsestimater	35
4.3 Katt-eier forhold	38
4.3.1 Gjennomsnitts eieren og katten	38
4.3.2 Hvorfor anskaffet eieren katten?	38
4.3.3 Hva er det så eieren setter mest pris på hos katten sin?	39
4.3.4 Er eieren fornøyd med katten og bundet til sin katt?	40
4.3.5 Hvilke boforhold gir eierne kattene sine?	42
4.3.6 Omplussing og død	43
4.3.7 Trives katten med sin eier?	43
4.3.8 Katte- og hundehold generelt i Norge	44
4.3.9 Hva er det så med katten som folk elsker - hvorfor velger de katt fremfor andre kjæledyr?	45
5. Konklusjon	46
6. Litteraturliste	47
Vedlegg 1: spørreskjema	
Vedlegg 2: atferdsprofiler	

1. INNLEDNING

Katten har vært husdyr i 4-5000 år (noe usikkerhet ved domestiserings-tidspunktet) (Serpell 1988), men det var først på midten av 1800-tallet at det ble satt igang en mer intensiv og systematisk avl på rasekatter (Taylor 1989). Vi har fått ulike pelstyper og katter med krøller eller uten synlig hår. Nye farger og fargekombinasjoner i tillegg til andre fenotypiske (eksteriøre) trekk, har oppstått gjennom den selektive avlen og oppdrettet. Hvilke konsekvenser avlen har fått for atferden hos disse rasene er lite dokumentert, men folk med interesse for ulike katteraser kan ha god kunnskap om ulike rasers atferd.

Forhold mellom dyr og mennesker har fått en økende oppmerksomhet i den senere tid. Det kan oppstå mange positive ringvirkninger ved å ha et kjæledyr. En katt kan være en verdifull sosial partner og terapi for kropp og sjel. Problemer kan derimot også oppstå. Mange katteeiere opplever at kattene deres får atferdsproblemer som bl.a. avføring på tepper og aggressive angrep på folk som kommer på besøk og eieren selv. Min veileder Bjarne O. Braastad får stadig henvendelser hvor katteeiere spør om råd for å løse slike problemer. Hvorfor problemet har oppstått er ikke alltid enkelt å komme frem til: det kan avhenge av kattens arveanlegg (genetisk komponenter) og påvirkninger gjennom hele kattens liv - oftest vil det være et samspill mellom det genetiske og miljøet. Bakken & Vangen (1996) fant i sin undersøkelse på hund, hvor de har tatt for seg ti ulike domestiserte hunderaser, at slike genetiske komponenter gjerne oppstår i forbindelse med atferder som aggressivitet og frykt. Informasjon om rase-spesifikke atferder kan komme til hjelp for hundeeiere slik at de kan velge hunderase ut fra hvilke atferder de ønsker hunden skal ha. Oppdrettere kan også velge hunder med ønsket atferd og bruke disse videre i avlen. Vi antar at dette også gjelder for katter.

I denne oppgaven ønsker jeg å kunne beskrive ulike atferdsegenskaper hos tre katteraser; perser, siameser og vanlig (norsk) huskatt. Hos perser og siameser skal jeg også se på atferdsegenskapenes arvbarhet. (Slektskapet hos huskattene var ikke kjent, og jeg kunne dermed ikke se på arvegrader for atferd hos denne gruppen.) Vi vil få en oversikt over atferd hos de tre rasene slik at bl.a. nye potensielle katteeiere kan velge katteraser med atferdsegenskaper som passer etter sine behov. Det vil også være nyttig i videre avlsplanlegging for å selektere frem ønskelige atferder hos katten og selektere bort de uønskede atferdene. Dette kan bidra til at fremtidens katteeiere blir

mer fornøyd med sin katt og forholdet katt-eier kan bli bedret. I tillegg til å studere variasjon i atferdsmønstre, vil jeg se nærmere på hvilke atferder hos katten som eieren setter mest pris på og hvor godt katten innfrir disse forventningene.

Prosjektet mitt ble gjennomført som en spørreundersøkelse, og jeg ønsket bl.a. å få en beskrivelse av: sentrale trekk ved kattens atferd, kattens boforhold, eierens forhold til katten og eventuelle atferdsproblemer som katten har. Atferdstrekk som ble tatt opp i undersøkelsen tar for seg bl.a. kattens kontaktsøken overfor mennesker og dyr. Det ble spurt om hvor ofte katten hilser på eieren når hun/han kommer hjem og hvor hyppig katten oppsøker eiers fang. Andre spørsmål er hvor ofte katten oppsøker ukjente mennesker (voksne og barn) og ukjente katter, og hyppighet av sosiale konflikter med katter og evt. med andre dyr i og utenfor husstanden. Av mulige atferdsproblemer blir det bl.a. tatt opp urinmarkering inne, aggressiv kloring og biting overfor mennesker og frykt/angst overfor katter og ukjente mennesker. Eierens ble også spurt i hvilken grad hun/han følte seg fornøyd med sin katt og hvor sterkt hun/han var bundet til katten.

Lite forskning har blitt utført for å kartlegge ulike katterasers atferdsegenskaper, selv ikke hos de mest vanlige rasene (Bradshaw 1992). Etologen Dennis Turner har utført en rekke studier på katt-eier forholdet og har bl.a. hatt en undersøkelse på akkurat perser, siameser og vanlig huskatt (i Sveits). Det ble her sett på raseforskjeller hos de tre rasene, men resultatene har i liten grad blitt publisert. Noen av resultatene ble presentert på IAHAIO-kongressen 1992 (opplysningene er hentet fra Braastad 1996). Turner fant bl.a. at siameser er mer lekne og aktive enn både huskatter og persere og at perser var mer vennligsinnet overfor fremmede mennesker. Ruth Lee Zasloff er også et sentralt navn i forbindelse med katt-menneske forhold. Hun har bl.a. sett på: hva er det med katten som folk elsker - hvorfor velger de katt fremfor andre kjæledyr.

Det trengs utfyllende studier på katter og katt-menneske forhold. Arvbarhet av ulike atferdstrekk hos katt er fra før blant annet et lite utforsket felt. Her har hunderaser fått mer oppmerksomhet (bl.a. Bakken & Vangen 1996). Min medstudine Agnethe-Iren Sandem leverer også denne våren sin hovedoppgave på katt. Hun går i sin oppgave mer i dybden på det sosiale båndet mellom menneske og katt.

2. MATERIALE OG METODER

For å hente inn opplysninger om kattenes atferd ble det utarbeidet et spørreskjema. Spørreskjemaet ble sendt ut til katteeiere av to renrasede varianter; perser og siameser, og til medlemmene av Norsk Huskattforening.

Totalt 997 skjemaer ble sendt ut i to omganger: til medlemmene av Norsk Huskattforening og til perser-eiere i slutten av desember 1996, til siameser-eiere i midten av januar 1997. Adresser til huskatteeiere kommer fra medlemsregisteret til Norsk Huskattforening. Eierne av perser og siameser med adresser fikk jeg delvis fra stamtavler fra Norske Rasekattklubbers Riksforbund (NRR) og ved å ringe rundt til oppdrettere som sto oppgitt på stamtavlene.

2.1 Utplukking av kattene

For å estimere eventuell genetisk variasjon og arvbarehet av atferd mellom de to renrasede variantene ble det satt opp et ønsket oppsett for kattene (perser og siameser) som skulle delta i spørreundersøkelsen. Det var ønskelig med minst 20 avlshanner fra de to rasene som var blitt paret med 5 eller flere hunnkatter - dette etter anbefaling fra Odd Vangen og Morten Bakken som brukte dette oppsettet i sin spørreundersøkelse. Ideelt sett skulle dette føre til ca. 400 avkom i hver rase hvis det er 4 kattunger i hvert kull. Ønsket alder på kattene ved besvarelse av spørreskjema var 2-4 år. NRR's materiale viste seg å ikke være tilstrekkelig for å kunne oppfylle alle disse kriteriene og det ble foretatt noen endringer i oppsettet. I tillegg var stamtavlene jeg fikk utlevert av NRR mangelfulle med opplysning om eier av kattene. Oppdretterne av kattene ble kontaktet for om mulig å kunne gi noen navn og adresser på disse eierne, men dette førte dessverre ikke i alle tilfeller frem til noe resultat. Oppsettet ble dermed som følger: Det ble plukket ut og oppdrevet adresser til 286 avkom etter 23 ulike perser hannkatter som var paret med fra 1-9 hunnkatter (hver hann i snitt (m) paret med 4.7 hunner), kullstørrelsen varierte fra 1 til 5 (m=2.6). Hos siameser ble det plukket ut og funnet adresser til 245 avkom etter 20 ulike siameser hannkatter som var paret med fra 2-7 hunnkatter (hver hann i snitt paret med 3.8 hunner), kullstørrelsen varierte fra 1 til 7 (m=3.3). Kullene hos perser kom i tidsrommet 1991-1994 og hos siameser i tidsrommet 1987-1994.

Medlemsregisteret til Norsk Huskattforening ble brukt for å få plukket ut eiere med vanlig norsk huskatt (medlemmene her har meldt seg inn etter eget ønske, og vi

visste ikke på forhånd hva slags katt de hadde eller om de i det hele tatt hadde katt). I alt ble det sendt ut 466 spørreskjemaer til medlemmer av Norsk Huskattforening.

2.2 Spørreskjemaet

Spørreskjemaet i sin helhet er lagt ved oppgaven som et eget vedlegg, vedlegg 1. Spørreskjemaet inneholdt 74 hovedspørsmål som var delt inn i 10 ulike kategorier; opplysninger om katten, opplysninger om eier (d.v.s. den som svarer på spørsmålene), spørsmål om kattens boforhold, spørsmål om kattens oppvekst og eiers erfaring med katt, opplysninger om eventuell omplassering eller bortgang, en kategori om atferdstrekk hos katten, en om kattens kontaktsøken, spørsmål om spesielle atferder som ofte kan oppfattes som problematferder, opplysninger om eventuelle atferder som har skapt problemer og en siste kategori om kattens helse. Spørsmål som særlig vil bli lagt vekt på her er de med atferdskomponenter og da særlig i forbindelse med rase. De fleste atferdsspørsmålene skulle besvares ved å sette ring rundt et svaralternativ på en skala fra 1 til 5, hvor 1 angir at atferden forekommer "svært ofte", 2 "ofte", 3 "av og til", 4 "sjelden" og 5 "aldri". Skjemaet ble utarbeidet i samarbeid med Morten Bakken som har gjort en tilsvarende spørreundersøkelse på hund (da i et noe større omfang) og Bjarne O. Braastad.

2.2.1 Følgerebrev

Sammen med selve spørreskjemaet var det vedlagt et følgebrev som opplyste om min hovedoppgave og hvorfor vi ønsket at eieren skulle svare på skjemaet. Her fremgikk også opplysninger om hvordan vi hadde fått tak i deres adresse og at personvernet ville bli ivaretatt. Katteeieren fikk også opplyst hvordan hun/han skulle gå frem for å fylle ut skjemaet. Eieren ble bedt om å sette ring rundt det ønskede svaralternativet i skjemaet eller å svare på spørsmålet ved å fylle inn på det åpne feltet med tekst.

Eierne av perser og siameser fikk beskjed om å svare for en bestemt katt som ble angitt med navn på skjemaet. Eierne av huskattene fikk beskjed om å svare for én katt på spørreskjemaet. At katten var voksen var en fordel, og hadde eieren flere katter ba vi han velge den med alder nærmest fire år. Hadde kattene noenlunde samme alder var loddrekning en mulighet. Vi ønsket helst svar for vanlig huskatt, men hvis eieren evt. hadde rasekatt kunne hun/han fylle ut for denne.

Det ble det fortatt en trekning av ti bokpremier og en hovedpremie på ett års forbruk av kattemat for de som deltok i spørreundersøkelsen - dette fremgikk også i følgebrevet. De som svarte innen 14 dager var med i trekningen om en hovedpremie på ett års forbruk av kattemat. Alle som svarte på skjemaet var med i trekningen av 10 eksemplarer av boka "Hvorfor oppfører katten min seg slik?" en håndbok i atferdsterapi av Sarah Heath (Aventura Forlag 1995).

2.2.2 Spørsmålene

Spørsmålskategorien "opplysninger om katten" tar for seg kattens kjønn, alder, rase, fargevariant, pelslengde og årsaken(e) til at katten ble anskaffet.

"Oplysninger om eier" gir data om eiers kjønn, alder og utdanning.

Spørsmål som blir tatt opp i forbindelse med "kattens boforhold", er hvor katten bor (tettsted eller landlig), antall og aldersfordeling av personene i husstanden og timer pr. døgn det er noen hjemme. Det blir også spurt om antall andre katter og om det er andre typer selskapsdyr i husstanden. Andre boforholdselementer som blir tatt opp er kattens muligheter til å være utendørs, hvor mye tid den tilbringer ute om sommeren og om vinteren, tilgang på dokasse, om katten har kontakt med andre katter i nabolaget og om det eventuelt er noen sosiale konflikter med de andre dyrene eller kattene i eller utenfor husstanden.

I forbindelse med "kattens oppvekst" tas det bl.a. opp om katten er kastret, sterilisert eller går på p-piller, om eieren har hatt katt før og eventuelt hvor mange år dette utgjør.

I kategorien "omplussing eller bortgang" får eieren spørsmål om katten fortsatt bor hos han/henne, evt. omplussingsårsak og dødsårsak.

I forbindelse med "kattens atferdstrekk" tas det opp ulike atferder der eieren svarer på i hvilken grad et utvalg atferdstrekk har betydning for at han/hun setter pris på katten sin. De samme atferdstrekkene blir i neste omgang tatt opp på nytt for å finne ut hvor ofte atferdene opptrer hos katten. Eieren blir også spurt i hvilken grad han/hun generelt sett føler seg fornøyd med sin katt.

Under spørsmålskategorien "kontakt" blir det spurt om katten hilser på eieren når han/hun kommer hjem, kattens oppsøken av eiers fang og tiden den blir liggende der før den blir utålmodig. Det blir også spurt hvor ofte katten oppsøker ukjente mennesker som kommer på besøk, hvor ofte den oppsøker ukjente barn og ukjente

katter. Til slutt her blir eieren spurt i hvilken grad han/hun føler seg følelsesmessig bundet til katten sin.

Kategorien “spesielle atferder” tar for seg hendelser etter at katten har fylt 6 måneder. Her tas det opp hyppighet av avføring og urin inne utenfor dokassen, urinmarkering, kloring på inventar, aggressiv biting og kloring overfor mennesker, aggresjon overfor andre katter og angst eller frykt overfor andre katter, sterke lyder og ukjente mennesker.

Under “atferdsbehandling” blir eieren spurt om katten har hatt atferder som har skapt problemer, evt. om det har vært ønske om veiledning eller om eieren har søkt veiledning. Eieren ble bedt om å spesifisere hvilke atferder det gjelder.

“Helse/sykdomskategorien” tar opp sykdommer eller defekter som katten har hatt og om eventuell behandling. Til slutt blir det spurt om eieren har opplevd at katten har slikket pelsen sin så mye at det har oppstått hårløse partier og om disse hårløse partiene har eksistert mer enn et halvt år.

2.3 Økning av svarprosenten

For å få tilbake flest mulig besvarte skjemaer, var det inngått en svarsendingsavtale med postverket som skulle gjøre det enkelt for katte-eieren å returnere skjemaet, og det skulle ikke føre til noen kostnad for eieren. I tillegg ble det foretatt en purring. Eiere som ikke hadde svart på spørreskjemaet innen ca. 3 uker ble oppringt med forespørsel om de hadde mulighet til å svare på skjemaet.

I forbindelse med purringen viste det seg ikke å være så lett å få tak i telefonnummer til alle en ønsket å purre på, blant annet fordi “fruer” ikke alltid er oppført i telefonkatalogen (og flere kvinner enn menn var oppført som eiere). Det var med andre ord praktisk umulig å få ringt til alle som ikke hadde besvart skjemaet.

Som en ekstra påskjønnelse til alle som hadde deltatt i undersøkelsen ble det foretatt en trekningen av noen premier. Det ble trukket ut (ved randomfunksjon på data) og gitt premie til 11 katteeiere (se forøvrig pkt. 2.2.1).

2.4 Dataanalyse

Datamaterialet fra spørreundersøkelsen ble plottet inn i SAS (The SAS System for Windows, release 6.11) for videre analyse.

For å få oversikt over datamaterialet ble det utført frekvensanalyse (proc freq) (SAS institute Inc. 1990) av ulike kombinasjoner mellom de forskjellige variablene. For videre statistisk analyse var det viktig å vite om de uavhengige variablene var mest mulig normalfordelte. (Jevnt over var det ikke fullstendig normalfordeling av atferdstrekkene i mitt datamateriale, men en opphopning av observasjoner i den ene eller andre enden av skalaen. Dette kan føre til noe mindre sikre resultater for tester basert på normalfordeling.) Det ble laget en oversikt over gjennomsnittlige verdier med standardavvik, maksimums- og minimumsverdier (proc means).

Atferdsspørsmålene ble besvart på en femdelt skala hvor hyppigheten av atferden ble angitt (f.eks. svaralternativer fra “svært ofte” til “aldri” på en skala fra 1 til 5). Ved bruk av en slik ordinal skala kunne jeg bruke lineær statistikk som en tilnærming i testene. Av statistiske tester på atferdstrekkene ble det brukt GLM (variensanalyse), raseforskjeller ble her angitt ved å bruke kontraster. Av ikke-parametriske tester, ble Kji-kvadrat testen tatt i bruk i SAS og i Microsoft Excel (ga kun p-verdi og måtte tas i bruk for å se på raseforskjellene i forbindelse med anskaffelsesgrunnene). Mann-Witney U-test (proc npar1way) måtte tas i bruk istedenfor Kji-kvadrat testen når det innenfor noen av cellene/kategoriene var 5 eller færre observasjoner. For å sammenligne kattens faktiske atferd med eierens ønsker (hva eieren setter pris på) ble det brukt korrelasjonsanalyse (proc corr) med Pearson korrelasjons koeffisient som en tilnærmet test.

Arvegradene ble utregnet i et eget arvbarhetsprogram: mixed model least-squares computer program (Harvey 1990). Dette programmet beregner arvbarhetsestimater: $h^2 \pm SE$ (arvegrad \pm standardfeil). Modell-typen som ble tatt i bruk (modell 5) inneholder to sett av ikke-interaktive tilfeldige kull effekter (far innen rase og mor innen far).

Modell 5 (generelt oppsett):

$$Y_{ijklm} = \mu + A_i + b_{ij} + c_{ijk} + F_l + e_{ijklm}$$

Y_{ijklm} = arvbarhetsestimater for atferdsegenskapen

μ = middelveien for atferdsegenskapen i datasettet

A_i = kryssklassifiserte faste effekter

b_{ij} & c_{ijk} = tilfeldige kull effekter

F_l = alle andre faste sett av effekter

$$e_{ijklm} = \text{feilledd}$$

Modellen (modell 5) tilpasset mine data:

$$Y_{ijkl} = \mu + A_i + b_{ij} + c_{ijk} + e_{ijkl}$$

Y_{ijkl} = arvbarhetsestimaten for atferdsegenskapen

μ = middelveien for atferdsegenskapen i datasettet

A_i = effekt av rase

b_{ij} = effekt av far innen rase

c_{ijk} = effekt av mor innen far innen rase

e_{ijkl} = feilleddet

Prøvde også med de faste effektene (F_1) kjønn og alder i modellen, men disse gav ingen signifikante verdier (combined least-squares ANOVA) og ble derfor ikke brukt i utregningen av arvbarhetsestimaten. Arvbarhetsestimaten som jeg skulle ha tak i var for paternale halvøsken (halvøsken etter samme far) - fareffekter.

Signifikansnivået og testverdien som brukes i forbindelse med testene angir sikkerheten i analysen, og er i teksten angitt slik: (p-verdi, testverdi) .

Signifikansnivåene i forbindelse med tabeller blir angitt ved å bruke *:

*** angir et signifikansnivå hvor $p \leq 0.001$

** angir et signifikansnivå hvor $p \leq 0.01$

* angir et signifikansnivå hvor $p \leq 0.05$

(*) angir et signifikansnivå hvor $0.05 < p \leq 0.1$ (ingen klar signifikans)

ns angir at det ikke er noen statistisk signifikans

3. RESULTATER

3.1 Svarprosent

Av de 997 utsendte spørreskjemaene ble 58 returnert med melding fra postverket om ukjent adressat. Fra de gjenværende 939 ble 585 spørreskjemaer returnert med svar, som gir en svarprosent sammenlagt på 62,3% . For perser ble svarprosenten 58,9%, for siameser 64,9% og for huskattene (Norsk Huskattforenings medlemsliste) 62,9%. (Noen eiere returnerte skjemaet ubesvart/ga tilbakemelding om at de ikke ønsket å besvare skjemaet - disse er ikke regnet som svar.) Purrerunden ga en økning i innkomne besvarte spørreskjemaer med ca.10 %.

3.2 Alle kattene som var med i undersøkelsen

3.2.1 Oversikt over kattene jeg fikk svar fra

Av de totalt 585 kattene er 149 persere, 146 siamesere, 230 vanlige huskatter, 24 skogkatter, 28 blanding (oftest blanding mellom en av de nevnte rasene og vanlig huskatt), 2 hellig birma, 2 abyssiner, 1 cornish rex, 1 manx, 1 burmeser og 1 havaneser, se tabell 1. Kattene som her karakteriseres som vanlige huskatter er katter uten noen fastsatt ren rase, de er heller ikke en kjent kryssning/blanding med en ren rase.

Tabell 1. Oversikt over kattene som er med i undersøkelsen; rase, kjønn og totalt antall katter.

Rase	Hannkatt	Hunnkatt	Total
Perser	79	70	149
Siameser	74	72	146
Vanlig huskatt	111	119	230
Skogkatt	15	9	24
Blanding ⁺	13	15	28
Diverse ⁺⁺	4	4	8
SUM	296	289	585

⁺ Blandingsraser - oftest vanlig huskatt krysset/blandet med en av de andre rasene som er representert her.

⁺⁺ Samlepost for raser med lavt antall i spørreundersøkelsen; hellig birma, cornish rex, manx, abyssiner, burmeser, havaneser.

Antall hunnkatter og hannkatter er likt fordelt (50,6% hannkatter og 49,4% hunnkatter). Kattenes alder sprer seg fra 4 måneder til 17 år og 8 måneder, og ligger i snitt på ca. 5 ½ år (5,5±3,3). 80% av kattene har en alder som ligger i området fra 2 til 8 år.

3.2.2 Eierne som svarte på spørreskjemaet

Enkelte eiere har flere enn én katt med i spørreundersøkelsen - i alt 56 katter kommer innenfor denne kategorien. Det er altså 529 ulike eiere med i det innsamlede datamaterialet. Da ikke alle eierne svarte på alle spørsmålene på spørreskjemaet kan antall observasjoner/innkomne svar (n) for hvert enkelt spørsmål variere fra gang til gang.

Eiernes alder strekker seg fra 10 til 82 år med et gjennomsnitt på 42 år ($42,0 \pm 13,9$), 75% er i alderen fra 25 til 56 år (nokså jevnt fordelt i hele intervallet). Hele 83,3% av eierne er kvinner og 16,7% er menn. Ser vi på utdannelsestid hos eieren (etter niende klasse) strekker den seg fra 0 opp til 16 år med et snitt på ca. 4 ½ år ($4,4 \pm 3,1$). Eierne er i gjennomsnitt hjemme i 9 ½ time pr. dag ($9,5 \pm 3,4$).

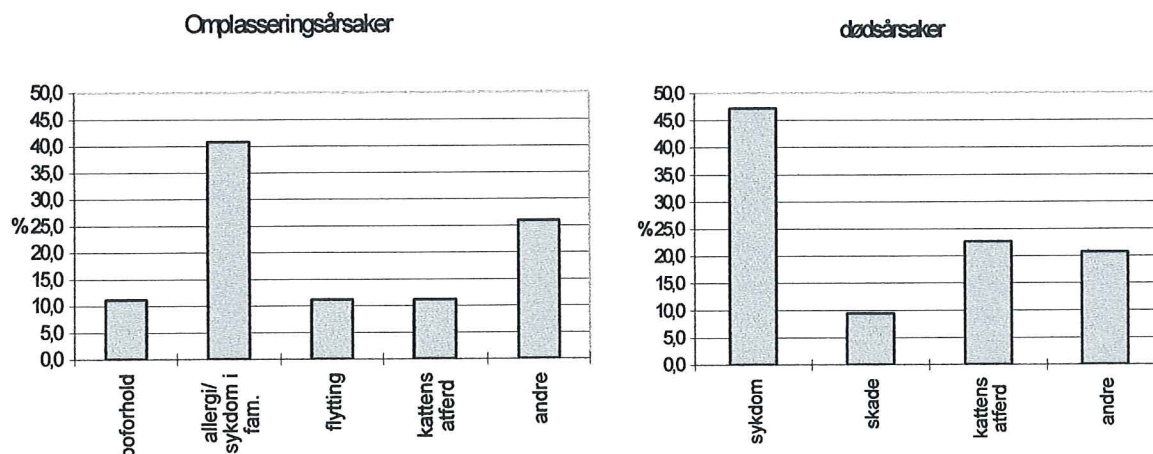
På spørsmålet om hvorfor eieren anskaffet katten (anskaffelsesgrunn), tabell 2, har de fleste oppgitt at de anskaffet katten for å ha den som selskapsdyr/kjæledyr. Det kan være flere grunner til at en anskaffer seg en katt, og eieren kunne krysse av for flere alternativer på spørreskjemaet. Tre anskaffelsesgrunner er i på en delt andreplass - de er nevnt i tilnærmet like stor grad; i tilfellene hvor eierne ønsket å bruke katten som avlsdyr (1), ha den som utstillingskatt (2) og for å hindre at katten ble avlivet/gi katten et hjem (3). Enkelte anskaffet som én av grunnene katten for å ha den som brukskatt (f.eks. musefanger) og et svært lite antall "eiere" (her i betydningen de som svarer på skjemaet) hadde katten på fôr.

Tabell 2. Oversikt over den prosentvise fordeling av årsakene til at eieren anskaffet seg katten/ anskaffelsesgrunnene. Prosenten er her sett i forhold til hver enkelt anskaffelsesgrunn.

Anskaffelsesgrunn	antall av 529	prosent
For å bruke den som utstillingskatt	94	17,8
For å ha den som avlsdyr	110	20,8
For å ha den som selskapskatt/kjæledyr	439	83,0
For å ha den som brukskatt (f.eks. musefanger)	39	7,4
For å hindre at katten blir avlivet/gi katten et hjem	82	15,5
Har katten på fôr (dvs ikke egentlig eier av katten)	3	0,6
SUM	767	145,1

3.2.3 Eierforhold og kattens boforhold

I de 529 ulike husstandene kan det være fra 1 til 7 familiemedlemmer, men som oftest er det bare én eller to voksne personer i huset. 9,3% av husstandene har unger i alderen fra 0-5 år og 25,5% har unger fra 5-15 år.

Figur 1. Fordelingen mellom årsakene til at katter ble omplassert.

Figur 2. Fordelingen mellom dødsårsakene for katter som ikke lenger var i live.

14,6% av kattene bor ikke lenger hos eieren. Ca. 1/3 av disse kattene er omplassert eller videresolgt, mens resten er døde. Se figur 1 for omplasseringsårsaker og figur 2 for dødsårsaker. Det var mulighet for å krysse av for seks ulike omplasseringsårsaker: boforhold, sykdom eller allergi hos noen i husstanden eller i familien, familieforhold (ble ikke brukt av eierne i spørreundersøkelsen), flytting, kattens atferd og andre årsaker. De to grunnene som i flest tilfeller blir oppgitt som omplasseringsårsak er sykdom eller allergi i familien og andre årsaker enn de som er oppgitt. Av dødsårsaker var det fire avkryssningsmuligheter; sykdom, skade, kattens atferd og andre årsaker. De to grunnene som flest oppgir som dødsårsak er sykdom og kattens atferd.

Ca. 6 av 10 katter bor på et tettsted og det samme antallet kan gå fritt utendørs, mens 1 av 10 er kun inne, se forøvrig tabell 4. 3 av 10 katter bor sammen med andre kjæledyr/selskapsdyr; her kan det være ett eller flere typer andre selskapsdyr og en eller flere individer innen hver type selskapsdyr. I gruppen andre selskapsdyr finner vi hund, fugl, akvariefisk, skilpadde, taranteller og smågnagere som f.eks. marsvin, rotte og kanin. Ca. 40% av kattene bor i husstander med bare én katt, og ca. 20% av disse kattene bor i en husstand hvor det ikke er andre selskapsdyr i det hele tatt. I gjennomsnitt er det 2,9 ($2,9 \pm 3,1$) katter pr. husstand og det varierer fra 1 til ialt 30 individer i samme husstand.

81% av hannkattene er kastret, 0,7% er sterilisert, mens 17% fremdeles er befruktningsdyktige (n=289). 52,8% av hunnkattene går på p-piller (evt. får "hormonsprøyte"), 25,4% er sterilisert og 18% er fruktbare (n=284).

47% av alle kattene har ikke/har ikke hatt noen nevneverdig form for sykdom eller defekt av noe slag. Der hvor det er nevnt sykdommer kan dette være alt fra øyebetennelse og urinveisinfeksjoner til allergi, epilepsi og kreft.

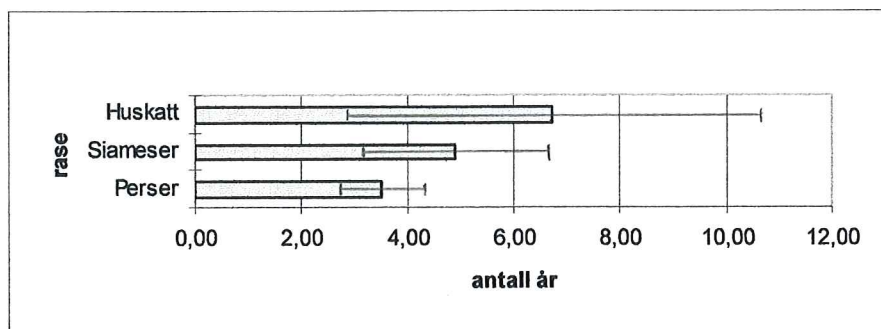
Eierne ser seg i snitt veldig godt fornøyd med sin katt ($4,62 \pm 0,84$) og de føler en sterk binding til katten ($4,31 \pm 0,82$). Her er det brukt en skala fra 1 til 5 hvor 5 er "svært godt fornøyd" med katten og "svært sterkt bundet" til katten. Av eierne sier 76,9% seg "svært godt fornøyd" med katten sin, 14,3% er "godt fornøyd" og 2% er "ikke fornøyd" med sin katt, se forøvrig tabell 5a. 50,5% føler seg "svært sterkt bundet" til katten, 33,3% er "sterkt bundet" og 0,5% er "ikke bundet" til katten sin, se forøvrig tabell 5b.

Det ble ikke funnet signifikant forskjell i bindingsgraden til katten i forhold til om eieren er enslig eller om det er flere i husstanden.

3.3 Perser, siameser og vanlig huskatt

Ser man kun på de tre rasene jeg skal konsentrere meg mest om i denne oppgaven; perser (P), siameser (S) og vanlig huskatt (H) er det totalt 525 individer (antallet innen hver av de tre rasene, se tabell 1). 50,3% er her hannkatter og 49,7% hunnkatter, også innenfor hver av de tre rasene er det jevnt fordelt med tanke på kattenes kjønn (se tabell 1). Figur 3 viser en oversikt over kattenes gjennomsnittsalder med standardavvik. Gjennomsnittsalderen for perser er ca. 3 ½ år, for siameser ca. 5 år og for vanlig huskatt ca. 6 ½ år. Alder hos perser strekker seg fra 1 år og 3 mnd. til 5 år og 3 mnd., hos siameser fra 1 ½ år til 14 år og hos vanlig huskatt fra 3 mnd. til 17 år.

Ser vi på den hormonelle påvirkningen/styring av kjønnslivet til kattene får vi signifikante forskjeller mellom alle de tre rasene; mellom P&S: $p \leq 0,001$, $\chi^2 = 17,3$, mellom S&H: $p \leq 0,01$, $\chi^2 = 11,8$ og mellom P&H: $p \leq 0,001$, $\chi^2 = 51,0$. En større andel av perserne og siameserne kommer bl.a. under kategorien ingen av delene; 36,1% hos perser, 16,2% hos siameserne og 8,3% hos vanlig huskatt er hverken kastret, sterilisert eller går på p-piller.

Figur 3. Gjennomsnittlig alder med standardavvik hos perser, siameser og vanlig huskatt.

3.3.1 Anskaffelsesgrunn

Tabell 3 gir en oversikt over hvorfor eierne anskaffet katten (perser, siameser og vanlig huskatt). Eierne av de tre rasene anskaffet i svært stor grad katten for å ha den som kjæledyr. Perser og siameser ble også i stor grad anskaffet for å være utstillingskatter og avlsdyr. Vanlig huskatt ble i tillegg til å være kjæledyr, i nokså stor grad anskaffet for å gi katten et hjem/hindre at den ble avlivet.

Det ble funnet signifikante forskjeller i anskaffelsesgrunnene mellom perser & huskatt ($p < 0,001$) og mellom siameser og huskatt ($p < 0,001$), men ikke mellom perser & siameser.

Tabell 3. Fordeling av eierens anskaffelsesgrunner hos de tre rasene; perser, siameser og vanlig huskatt. Prosentandelen er her sett i forhold til hver enkelt anskaffelsesgrunn innen rasen. Antallet er oppgitt i parentes. For å bruke den som utstillingskatt=utstilling, for å ha den som avlsdyr=avlsdyr, for å ha den som selskapskatt/kjæledyr=kjæledyr, for å ha den som brukskatt (f.eks. musefanger)=brukskatt, for å hindre at katten ble avlivet=ikke avlive og har katten på før=på før.

	utstilling	avlsdyr	kjæledyr	brukskatt	ikke avlive	på før
Perser	34,1%(44)	38,8%(50)	82,9%(107)	0,8% (1)	3,1% (4)	0%(0)
Siameser	37,5%(42)	55,4%(62)	82,1% (92)	1,8% (2)	1,8% (2)	2,7%(3)
Huskatt	1,3% (3)	7,0%(16)	83,3%(190)	11,8%(27)	26,3%(60)	0%(0)
(totalt antall)	(89)	(128)	(389)	(30)	(66)	(3)

Antall forskjellige katteeiere hos de tre rasene; perser 129 eiere, siameser 112 eiere og vanlig huskatt 228 ulike eiere.

3.3.2 Kattenes bomiljø

Tabell 4 tar for seg ulike aspekter ved miljøet kattene lever i. Hos de tre rasene ser vi f.eks. at litt under halvparten av kattene bor landlig. Kattene har i stor grad mulighet til å gå helt fritt utendørs, mens en liten del av dem kun går inne. En god del, særlig perser og siameser går i innhegning (større eller mindre) når de er ute. Kattene har i de fleste tilfeller tilgang på dokasse inne hele året, noen få har tilgang på dokasse om vinteren/periodevis.

Tabell 4. Ulike miljøaspekter hos perser, siameser, vanlig huskatt og for hele datamaterialet (585 katter). Tallene er oppgitt i prosent innenfor de enkelte rasene/gruppene.

	perser	siameser	vanlig huskatt	“de 585”
Bor på et tettsted	64,6%	40,4%	61,4%	57,9%
Går fritt utendørs	33,8%	61,8%	80,9%	62,9%
Går i en stor innhegning ute (>10m ²)	23,5%	16,0%	4,9%	12,7%
Går på en liten plass ute (≤10m ²)	25,5%	12,5%	7,6%	14,4%
Er kun inne	17,2%	9,7%	6,7%	10,3%
Andre selskapsdyr i husstanden	31,5%	40,7%	24,5%	30,1%
Hund i husstanden	22,1%	25,3%	16,5%	19,3%
Kontakt med andre katter i nabolaget	23,7%	42,1%	74,1%	51,7%
Dokasse innendørs (helt/delvis)	99,3%	97,2%	83,2%	91,5%

Ser vi på raseulikheter, bor signifikant størst andel av siameserne landlig (S>P&H); mellom S&H: $p \leq 0,001$, $\chi^2 = 14,9$ og mellom S&P: $p \leq 0,001$, $\chi^2 = 16,7$. Det er også signifikant forskjell mellom de tre rasene i bevegelse/plasstilgangen utendørs; mellom S&H: $p \leq 0,001$, $\chi^2 = 18,4$, mellom P&H: $p \leq 0,001$, $\chi^2 = 76,9$, og mellom P&S: $p \leq 0,001$, $\chi^2 = 19,9$. Vanlig huskatt går for det meste fritt ute, det gjør også i stor grad siameser, mens perser i noe mindre grad får gå helt fritt ute. Ser vi på bevegelse i forhold til om katten er ute eller kun er inne, er det perser som ser ut til å være mest innekatt; det ble ikke funnet noen signifikant forskjell mellom siameser og huskatt og ingen klar signifikant forskjell mellom perser og siameser ($p = 0,06$, $\chi^2 = 3,5$), men mellom perser og huskatt er det en klar signifikant forskjell ($p \leq 0,001$, $\chi^2 = 10,2$).

Ser vi på antallet katter i husstanden er det gjennomsnittlig 4,3 (4,3±4,8) katter i et perserhjem (min.1& maks.30), 3,1 (3,1±2,4) i et siameserhjem (min.1& maks.14) og 2,2 (2,2±1,9) i et vanlig huskatt hjem (min.1& maks.16). Av husstandene som også har flere typer selskapsdyr (ser her bort fra andre katter), er det kun signifikant forskjell mellom siameser og huskatt ($p \leq 0,001$, $\chi^2 = 11,0$) med tanke på å ha flere typer selskapsdyr eller ikke. I husstandene med siameser er det større sannsynlighet for at det er flere typer selskapsdyr og hos vanlig huskatt er det minst sannsynlighet for dette. Ser vi på om det er dokasse innendørs eller ikke finner vi signifikant forskjell mellom siameser og huskatt ($p \leq 0,001$, $Z = 4,3$) og mellom perser og huskatt ($p \leq 0,001$, $Z = 5,3$). Det er ikke så vanlig med dokasse innendørs hos vanlig huskatt som hos perser og siameser som er mer innekatter. 7,3% av kattene (P,S,H) har også dokasse innendørs i perioder.

3.3.3 Eierforhold

86,6% av eierne har hatt katt før de anskaffet den katten de har svart for på skjemaet; 90,6% hos perser, 91,1% hos siameser og 82,1% hos vanlig huskatt. Det ble funnet forskjell mellom rasene i totalt antall år eieren tidligere har hatt katt (iberegnet også katten i undersøkelsen), i snitt S:21år, H:17år og P:15år. Det ble funnet signifikant forskjell mellom perser og siameser ($p \leq 0,01$, $F=19,5$) og mellom siameser og huskatt ($p \leq 0,01$, $F=13,6$).

Tabell 5a og tabell 5b tar for seg fordelingen av eierens fornøydhetsgrad (tabell 5a) og bindingsgrad (tabell 5b) til katten hos de tre rasene og hos alle kattene. Begge tabellene viser en overvekt av eiere som er fornøyde med og sterkt bundet til sin katt.

Tabell 6 viser forskjellene i eierens fornøydhetsgrad og binding til sin katt hos perser, siameser og vanlig huskatt.

Tabell 5a. Fordelingen av eierne etter i hvilken grad de generelt sett føler seg fornøyde med sin katt.

eier av rase	svært misfornøyd	litt fornøyd	middels fornøyd	godt fornøyd	svært godt fornøyd
perser-eiere (n=144)	3	2	13	24	102
siameser-eiere (n=142)	5	5	9	20	103
huskatt-eiere (n=226)	4	2	6	27	187
alle kattene (n=572)	13	9	28	82	440

Tabell 5b. Fordelingen av eierne etter i hvilken grad de føler seg følelsesmessig bundet til sin katt.

eier av rase	ikke bundet	litt bundet	middels bundet	sterkt bundet	svært sterkt bundet
perser-eiere (n=149)	0	3	25	53	68
siameser-eiere (n=146)	3	5	27	45	66
huskatt-eiere (n=227)	0	4	21	75	127
alle kattene (n=582)	3	13	78	194	294

Tabell 6. Oversikt over i hvilken grad eieren føler seg fornøyd med sin katt og i hvilken grad eieren føler seg følelsesmessig bundet til katten. Perser =P, siameser =S og vanlig huskatt =H.

	n ^a	snitt ± SD ^b	signifikante forskjeller mellom	testverdi F ^c	forhold ^d
I hvilken grad eieren er fornøyd med sin katt	512	P: 4,53±0,07 S: 4,49±0,07 H: 4,73±0,06	**S&H *P&H	0,2 ns 5,0* 7,2**	H>S&P
I hvilken grad eieren føler seg følelsesmessig bundet til katten	522	P: 4,25±0,07 S: 4,14±0,07 H: 4,43±0,05	***S&H *P&H	1,3 ns 4,4* 11,3***	H>S&P

^a antall observasjoner (innkomne svar).

^b gjennomsnitt for observasjonene ± standardavvik.

^c F-verdi og signifikansnivå. Tallene er oppgitt i fast rekkefølge; forskjell mellom P&S (1), P&H (2) og S&H (3).

^d Her er rekkefølgen av/forholdet mellom de tre rasene angitt.

*** = $p \leq 0,001$; ** = $p \leq 0,01$; * = $p \leq 0,05$; (*) = $0,05 < p \leq 0,1$; ns = ingen signifikans.

Eiere av vanlig huskatt ser seg i større grad generelt sett mer fornøyd med katten sin enn perser- og siameser-eiere. Tilsvarende ser vi for bindingsgraden til katten der huskatt-eiere føler seg følelsesmessig sterkere bundet til katten enn perser- og siameser-eiere.

3.3.4 Kattenes tidsbruk utendørs

Ser vi på forskjeller mellom de tre rasene i hvor stor del av dagen de befinner seg utendørs, tabell 7, er det huskatten som signifikant oppholder seg flest timer ute både sommer og vinter. Det er ingen signifikante forskjeller mellom perser og siameser her. Gjennomsnittlig utetid om sommeren er for huskatt ca. 11 timer pr. døgn, for siameser ca. 5 timer og 20 min. og for perser ca. 5 timer pr. døgn. Gjennomsnittlig utetid om vinteren ligger mye lavere, og er for huskatt ca. 2 timer og 50 min. pr. døgn, for siameser ca. 30 min. og for perser ca. 35 min. pr. døgn.

Tabell 7. Oversikt over utetid om sommer og om vinteren med forskjeller mellom; perser (P), siameser (S) og vanlig huskatt (H).

atferd	n ^a	snitt ± SD ^b	signifikante forskjeller mellom	testverdi F ^c	forhold ^d
Utetid sommer - timer pr. døgn	492	P: 5,06±0,46 S: 5,32±0,46 H:11,05±0,37	***P&H, S&H	0,2 ns 102,9*** 95,4***	H>P&S
Utetid vinter - timer pr. døgn	493	P: 0,61±0,22 S: 0,47±0,22 H: 2,86±0,18	***P&H, S&H	0,2 ns 62,7*** 71,8***	H>P&S

^a antall observasjoner (innkomne svar).

^b gjennomsnitt for observasjonene ± standardavvik.

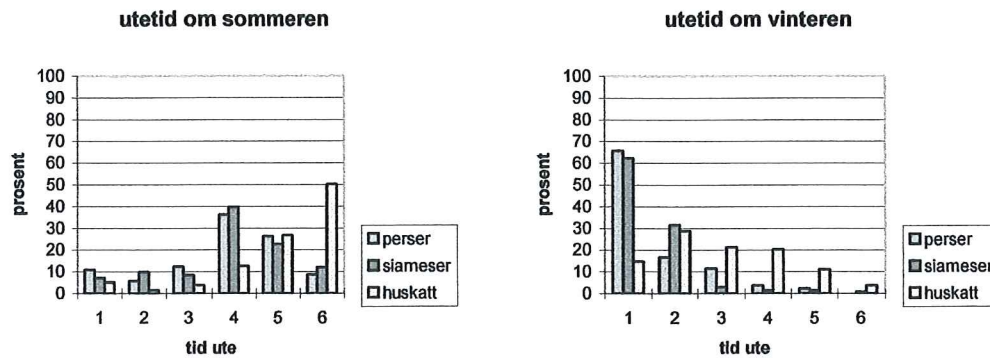
^c F-verdi og signifikansnivå. Tallene er oppgitt i fast rekkefølge; forskjell mellom P&S (1), P&H (2) og S&H (3).

^d her er rekkefølgen av/forholdet mellom de tre rasene angitt.

*** = p≤0,001; ** = p≤0,01; * = p≤0,05; (*) = 0,05<p≤0,1; ns = ingen signifikans.

Figur 4 gir en oversikt over hvor mye tid perser, siameser og vanlig huskatt tilbringer ute om sommeren og om vinteren. Utetid (U) er av eieren et anslått gjennomsnitt i antall timer pr. døgn. Utetiden er delt inn i 6 tidskategorier: 1= 0 timer, 2= fra 0 t.o.m. 1 time (0<U≤1), 3= fra 1 t.o.m. 2 timer (1<U≤2), 4= fra 2 t.o.m. 5 timer (2<U≤5), 5= fra 5 t.o.m. 10 timer (5<U≤10) og 6= mer enn 10 timer (U>10).

Gjennomsnittlig utetid pr. døgn for alle kattene i spørreundersøkelsen sett under ett, er til sammenligning om sommeren 8 timer (8t. ± 6t. og 12min.) og om vinteren ca. 1 time og 40 minutter (1t. og 40 min. ± 2t. og 54 min.).

Figur 4. Oversikt over hvor mye tid perser, siameser og vanlig huskatt tilbringer ute om sommeren og om vinteren. Utetid (U) i antall timer er delt inn i 6 tidskategorier: 1= 0, 2= 0<U≤1, 3= 1<U≤2, 4= 2<U≤5, 5= 5<U≤10 og 6= U>10.

3.3.5 Pelslengde

Ser vi på utetid i forhold til pelslengden hos kattene, tabell 8, får vi en signifikant forskjell på utetid om sommeren og om vinteren mellom kort og halvlang pels og mellom halvlang og lang pels, men ikke mellom kort og lang pels. Perser har lang pels, siameser har kort pels og vanlig huskatt har oftest kort (60,8%), men også halvlang (26,3%) og lang pels (12,9%).

Tabell 8. Oversikt over forskjellen i utetid, fangoppsøken og fangtid mellom de tre ulike pelslengdene; kort (KP), halvlang (HP) og lang (LP).

atferd	n ^a	snitt ± SD ^b	signifikante forskjeller mellom	testverdi F ^c	forhold ^d
Utetid sommer - timer pr. døgn	481	KP: 7,79±0,37 HP: 11,29±0,77 LP: 6,28±0,48	***KP&HP, HP&LP *KP&LP	16,7*** 6,3* 30,4***	HP>KP>LP
Utetid vinter - timer pr. døgn	482	KP: 1,39±0,17 HP: 3,19±0,36 LP: 1,23±0,22	***KP&HP, HP&LP	20,3*** 0,3 ns 21,4***	HP>KP&LP
Katten oppsøker fanget ^e	424	KP: 1,70±0,07 HP: 2,14±0,15 LP: 2,23±0,09	***KP&LP **KP&HP	7,3** 21,3*** 0,3 ns	KP>HP&LP
Tid på eierens fang før katten blir utålmodig - minutter	509	KP: 43,14±2,86 HP: 26,08±6,17 LP: 30,81±3,56	**KP&LP *KP&HP	6,3* 7,3** 0,4 ns	KP>HP&LP

^a antall observasjoner (innkomne svar).

^b gjennomsnitt for observasjonene ± standardavvik.

^c F-verdi og signifikansnivå. Tallene er oppgitt i fast rekkefølge; forskjell mellom KP&HP (1), KP&LP (2) og HP&LP (3).

^d Her er rekkefølgen av/forholdet mellom de tre ulike pelslengdene angitt.

^e Her er det brukt kategoriene fra "svært ofte"=1 til "aldri"=5 med et snitt på 3= "av og til".

*** = p≤0,001; ** = p≤0,01; * = p≤0,05; (*) = 0,05<p≤0,1; ns = ingen signifikans.

Ser vi på frekvensen av hvor ofte kattene oppsøker eierens fang i forhold til pelslengden, oppsøker de korthårede kattene signifikant oftest fanget. Hvor lenge kattene blir liggende på fanget før de blir utålmodige gir et tilsvarende resultat; de korthårede ligger signifikant lenger på fanget.

3.4 Forskjeller i atferd mellom perser, siameser og vanlig huskatt

De ulike atferdskomponentene ble studert nærmere for å finne eventuelle forskjeller i atferd mellom perser, siameser og vanlig huskatt. Se også vedlegg 2 for atferdsprofiler.

3.4.1 Kontaktatferder

Tabell 9 tar for seg ulike kontaktatferdene. Siameser oppsøker signifikant oftere fanget til eieren enn perser, og ligger gjennomsnittlig lengst på fanget før den blir utålmodig. Siameser hilser oftere på eieren når hun/han kommer hjem enn perser, og siameser og perser oppsøker hyppigere ukjente voksne og barn som kommer på besøk enn huskatt. Huskatten oppsøker ukjente katter i størst grad.

Tar vi for oss spørsmålet om katten har kontakt med andre katter i nærheten/nabolaget gir dette signifikante forskjeller mellom alle rasene (P&S: $p \leq 0,001$, $\chi^2=11,3$, P&H: $p \leq 0,001$, $\chi^2=91,4$, S&H: $p \leq 0,001$, $\chi^2=38,2$). Huskatten har mest kontakt med nabokatter (ser på kattene som får gå fritt ute). Tar vi for oss prosentandelen innen rasene har 74,1% av huskattene kontakt med nabokatter (om det er ofte eller sjelden kontakt kommer ikke frem her). Hos siameser har 42,1% og hos perser har 23,7% kontakt med nabokatter.

Ser man på frekvensen av lyder som blir brukt for å kommunisere med eieren, bruker siameseren mest lyder. For atferden “aktiv og leken” er det siameser som er den mest aktive og lekne. Dette er også tatt med i tabell 9.

3.4.2 Konfliktforhold mellom dyr

Tabell 10 viser en oversikt over konfliktfylte forhold som kan oppstå mellom dyr når man har katt. Her er kun frekvensene “svært ofte” og “ofte” tatt med. Tabell 11 gir oversikt over forskjeller mellom perser, siameser og vanlig huskatt i forbindelse med mulige konflikter med andre selskapsdyr/kjæledyr (også katter) i husstanden eller i

Tabell 9. Oversikt over forskjeller mellom rasene perser (P), siameser (S) og vanlig huskatt (H) i forbindelse med kontaktatferdene og lydkommunikasjon med eier. (For alle atferdene unntatt fangtid er det brukt kategoriene fra "svært ofte"=1 til "aldri"=5 med et snitt på 3= "av og til".)

atferd	n ^a	snitt ± SD ^b	signifikante forskjeller mellom	testverdi F ^c	forhold ^d
Katten hilser når eier kommer hjem	524	P: 1,42±0,06 S: 1,25±0,06 H: 1,37±0,05	*P&S	4,1* 0,4 ns 2,7 ns	S>P
Katten oppsøker fanget til eieren	522	P: 2,23±0,09 S: 1,43±0,09 H: 2,06±0,08	*** P&S, S&H	34,9*** 2,0 ns 25,9***	S>H&P
Katten blir liggende på fanget - tid før den blir utålmodig	435	P: 28,9±3,7 min S: 52,5±4,0 min H: 31,8±3,0 min	*** P&S, S&H	18,9*** 0,4 ns 17,0***	S>H&P
Katten oppsøker ukjente mennesker	522	P: 2,56±0,10 S: 2,24±0,11 H: 3,03±0,08	*** P&H, S&H *P&S	4,7* 11,9*** 33,7***	S>P>H
Katten oppsøker ukjente barn	513	P: 3,32±0,11 S: 3,22±0,11 H: 4,00±0,09	*** P&H, S&H	0,5 ns 22,6*** 29,8***	S&P>H
Katten oppsøker ukjente katter	493	P: 4,20±0,09 S: 3,99±0,09 H: 3,72±0,08	*** P&H *S&H	2,6 ns 16,1*** 5,0*	H>S&P
Kattens bruk av lyder for å kommunisere med eier	524	P: 2,09±0,07 S: 1,38±0,07 H: 1,80±0,06	*** P&S, S&H **P&H	47,2*** 9,5** 20,2***	S>H>P
Katten er aktiv og leken	518	P: 2,10±0,08 S: 1,83±0,08 H: 2,26±0,06	*** S&H *P&S	5,8* 2,6 ns 18,0***	S>P&H

^a antall observasjoner (innkomne svar).

^b gjennomsnitt for observasjonene ± standardavvik.

^c F-verdi og signifikansnivå.

^d rekkefølgen av/forholdet mellom de tre rasene er angitt her.

*** = p≤0,001; ** = p≤0,01; * = p≤0,05; (*) = 0,05<p≤0,1; ns = ingen signifikans.

IS=ingen statistisk sikker forskjell.

Tabell 10. Tabell over konfliktforhold mellom dyr hos perser (P), siameser (S), vanlig huskatt (H) og for hele materialet ("de 585"). Tallene er oppgitt i prosent innenfor den enkelte rase/gruppe.

atferd	P	S	H	"de 585"
"Svært ofte"/ "ofte" sosiale konflikter med katter i nabolaget (kattene som går fritt ute)	6,7	18,5	18,8	16,1
"Svært ofte"/ "ofte" sosiale konflikter med dyr i husstanden	5,2	10,5	7,5	7,2
Når det er hund i husstanden:				
Katten flykter "svært ofte"/ "ofte" når hunden er i nærheten	6,7	5,4	13,2	8,0
Hunden flykter "svært ofte"/ "ofte" når katten er i nærheten	0,0	2,7	2,7	1,8
Katten viser "svært ofte"/ "ofte" tegn til frykt når hunden er i nærheten	3,3	2,8	8,1	4,5
Katten viser "svært ofte"/ "ofte" tegn til aggresjon når hunden er i nærheten	0,0	0,0	10,8	3,6

nabolaget/nærheten. 28% av kattene (perser, siameser og vanlig huskatt) bor sammen med en eller flere typer selskapsdyr, 105 (20%) av kattene bor sammen med hund(er).

Katteeierne oppgir i liten grad at det er sosiale konflikter med noen av kattene i nabolaget/nærheten. Sosiale konflikter med noen av de andre dyrene i husstanden er det også i svært liten grad.

Huskatter har hyppigst konflikter med katter i nabolaget. Huskatt og siameser har størst frekvens av sosiale konflikter med andre selskapsdyr i husstanden. I husstander med hund ble det kun funnet signifikante forskjeller mellom rasene i forbindelse med om katten viser tegn til aggresjon når hunden er i nærheten. Her var det huskatten som oftest viser tegn til aggresjon når hunden er i nærheten.

Tabell 11. Oversikt over forskjeller mellom perser (P), siameser (S) og vanlig huskatt (H) i forbindelse med mulige konflikter med selskapsdyr/kjæledyr i husstanden eller nabolaget. (Her er det brukt kategoriene fra “svært ofte”=1 til “aldri”=5 med et snitt på 3= “av og til”.)

atferd	n ^a	snitt ± SD ^b	signifikante forskjeller mellom	testverdi F ^c	forhold ^d
Sosiale konflikter med katter i nabolaget/nærheten ^e	302	P: 3,91±0,16 S: 3,57±0,12 H: 3,27±0,08	***P&H *S&H	3,1(*) 13,5*** 4,5*	H>P&S
Sosiale konflikter med andre dyr i husstanden	372	P: 4,38±0,10 S: 4,09±0,09 H: 4,08±0,09	*P&S, P&H	4,9* 5,5* 0,0 ns	H&S>P
Når det er hund i husstanden:					
Katten flykter når hunden er i nærheten	108	P: 4,52±0,19 S: 4,51±0,18 H: 4,21±0,18	IS	0,0 ns 1,4 ns 1,4 ns	
Hunden flykter når katten er i nærheten	107	P: 4,85±0,11 S: 4,62±0,10 H: 4,81±0,10	IS	2,4 ns 0,1 ns 1,8 ns	
Katten viser tegn til frykt når hunden er i nærheten	106	P: 4,70±0,16 S: 4,58±0,15 H: 4,49±0,15	IS	0,3 ns 0,9 ns 0,2 ns	
Katten viser tegn til aggresjon når hunden er i nærheten	107	P: 4,76±0,14 S: 4,76±0,13 H: 4,32±0,13	*P&H, S&H	0,0 ns 4,9* 5,2*	H>S&P

^a antall observasjoner (innkomne svar).

^b gjennomsnitt for observasjonene ± standardavvik.

^c F-verdi og signifikansnivå. Tallene er oppgitt i fast rekkefølge; forskjell mellom P&S (1), P&H (2) og S&H (3).

^d rekkefølgen av/forholdet mellom de tre rasene er angitt.

^e kun de kattene som går fritt ute er tatt med her.

*** = $p \leq 0,001$; ** = $p \leq 0,01$; * = $p \leq 0,05$; (*) = $0,05 < p \leq 0,1$; ns = ingen signifikans.

IS=ingen statistisk sikker forskjell.

3.4.3 Spesielle atferder/problematferder

I kategorien spesielle atferder/problematferder er det laget en tabell med oversikt over forskjeller mellom perser, siameser og vanlig huskatt, tabell 12. Tabell 13 ser på andel

av kattene (prosentandel av perser, siameser, vanlig huskatt og alle kattene) som har problematferder som “svært ofte” eller “ofte” opptrer.

Tabell 12. Oversikt over forskjeller i spesielle atferder/problematferder mellom perser (P), siameser (S) og vanlig huskatt (H). (Her er det brukt kategoriene fra “svært ofte”=1 til “aldri”=5 med et snitt på 3= “av og til”.)

atferd	n ^a	snitt ± SD ^b	signifikante forskjeller mellom	testverdi F ^c	forhold ^d
avføring inne utenfor dokassen	517	P: 4,53±0,07 S: 4,57±0,07 H:4,66±0,05	IS	0,2 ns 2,3 ns 1,0 ns	
urinmarkering inne	514	P: 4,68±0,07 S: 4,29±0,07 H:4,69±0,06	***P&S, S&H	14,5*** 0,0 ns 19,1***	S>P&H
tissing/urinerer inne utenfor dokassen	519	P: 4,57±0,07 S: 4,46±0,07 H:4,71±0,06	**S&H	1,2 ns 2,4 ns 7,7**	S>H
kloring på inventar	516	P: 3,62±0,10 S: 3,25±0,10 H:3,09±0,08	***P&H **P&S	7,0** 17,4*** 1,5 ns	H&S>P
aggressiv biting overfor mennesker (også eier)	514	P: 4,72±0,07 S: 4,56±0,07 H:4,46±0,05	**P&H	2,7 ns 9,1** 1,5 ns	H>P
aggressiv kloring overfor mennesker (også eier)	518	P: 4,73±0,06 S: 4,61±0,06 H:4,47±0,05	**P&H	1,6 ns 10,2** 3,2(*)	H>P
agresjon mot andre katter	504	P: 4,29±0,09 S: 3,68±0,09 H:3,49±0,07	***P&S, P&H	23,3*** 48,4*** 2,7 ns	H&S>P
angst eller frykt overfor andre katter	501	P: 4,22±0,09 S: 3,89±0,09 H:3,53±0,07	***P&H **P&S, S&H	7,1** 37,1*** 10,0**	H>S>P
angst eller frykt overfor sterke lyder	513	P: 3,77±0,09 S: 3,75±0,09 H:3,32±0,07	***P&H, S&H	0,0 ns 14,6*** 13,2***	H>S&P
angst eller frykt overfor ukjente mennesker	515	P: 4,19±0,10 S: 3,94±0,10 H:3,71±0,08	***P&H	3,3(*) 14,7*** 3,3(*)	H>P

^a antall observasjoner (innkomne svar).

^b gjennomsnitt for observasjonene ± standardavvik.

^c F-verdi og signifikansnivå. Tallene er oppgitt i fast rekkefølge; forskjell mellom P&S (1), P&H (2) og S&H (3).

^d her er rekkefølgen av/forholdet mellom de tre rasene angitt.

*** = p≤0,001; ** = p≤0,01; * = p≤0,05; (*) = 0,05<p≤0,1; ns = ingen signifikans.

IS=ingen statistisk sikker forskjell.

Ser vi på urinmarkering (urin i små mengder) inne, markerer siameser mest, og siameser urinerer/tisser hyppigere inne (utenfor dokassen) enn huskatt. Huskatten har vist hyppigere aggressiv biting og kloring overfor mennesker (eier eller andre) enn perser. Rundt 5% hos siameser og rundt 3% hos vanlig huskatt har “svært ofte” eller

“ofte” vist aggressiv kloring eller biting overfor mennesker. Huskatt og siameser er signifikant oftest aggressive (f.eks. slossing eller biting) overfor andre katter, ca. 15-16% har svært ofte” eller “ofte” vist aggressiv atferd overfor andre katter.

Tabell 13. Tabell over problematferder hos perser (P), siameser (S), vanlig huskatt (H) og for hele materialet (“de 585”). Tallene er oppgitt i prosent innenfor den enkelte rase/gruppe.

atferd	P	S	H	“de 585”
Katten gjør fra seg “svært ofte”/ “ofte” utenfor dokassen	6,2	4,1	1,3	3,6
Katten urinmarkerer “svært ofte”/ “ofte” inne	1,4	11,8	1,3	3,8
Katten tisser “svært ofte”/ “ofte” utenfor dokassen	3,4	6,2	1,3	3,1
Katten klører “svært ofte”/ “ofte” på inventar	13,0	26,9	32,9	25,2
Katten har “svært ofte”/ “ofte” vist aggressiv biting overfor mennesker	1,4	4,9	3,1	3,3
Katten har “svært ofte”/ “ofte” vist aggressiv kloring overfor mennesker	0	5,5	2,7	2,8
Katten har “svært ofte”/ “ofte” vært aggressiv overfor andre katter	5,6	14,8	16,0	12,3
Katten har “svært ofte”/ “ofte” vist angst eller frykt overfor andre katter	5,6	8,5	15,7	11,4
Katten har “svært ofte”/ “ofte” vist angst eller frykt overfor sterke lyder	15,0	16,3	23,1	20,3
Katten har “svært ofte”/ “ofte” vist angst eller frykt overfor ukjente mennesker	6,8	13,2	17,0	13,9

Huskatt viser i tillegg hyppigst angst eller frykt overfor andre katter og overfor sterke lyder. Vanlig huskatt viser også hyppigere tegn til angst eller frykt overfor ukjent mennesker enn perser. Snittet for disse angst/frykt-relaterte atferdene ligger for vanlig huskatt mellom “sjelden” og “av og til”.

Tar vi for oss pelsslikking d.v.s. katter som har slikket pelsen sin så hardt at det har oppstått pelsløse partier (psykogen alopeci), er det 21 av kattene (perser:5 stk., siameser:5 stk., vanlig huskatt:8 stk., resten av kattene:3 stk.) som har utført slik pelsslikking, men bare hos 5 av disse kattene (siameser:2 stk., vanlig huskatt:3 stk.) har de hårløse partiene eksistert i mer enn et halvt år.

3.5 Atferdsendringer ønsket av eier

Hos 21,3% av alle kattene oppgir eieren at katten har hatt atferder som har skapt problemer. I 65% av disse tilfellene har eieren ønsket å få veiledning for å løse problemet, og i 55% av de samme tilfellene har hun/han søkt veiledning. Størst andel av eierne har søkt veiledning hos veterinær (56%), men også oppdretter (25%) og etolog (6%) har vært kontaktet, og i ett tilfelle er det søkt veiledning hos atferdsterapeut (fins bl.a. i England). Det var også satt opp en femte avkrysningsmulighet “annet” hvor 12% har krysset av. 41% av de som har søkt veiledning mente at veiledningen hadde hjulpet.

Tabell 14 tar for seg atferder som katte-eieren har uttrykt et ønske om å endre (hos den katten som er med i spørreundersøkelsen) - her er alle kattene regnet med. Det er angitt antall individer og hvilke raser atferdsendringen gjelder. Den enkelte eier kunne oppgi opptil tre ulike atferder som hun/han ønsket å endre hos en og samme katt.

Av problematferder som eieren hyppigst ønsker å endre finner vi; katten gjør fra seg utenfor dokassen, urinmarkering inne, aggresjon overfor mennesker og dyr (inkl. andre katter), nervøsitet og rastløshet.

Tabell 14. Oversikt over uønskede atferder/problematferder hos perser (P), siameser (S) og vanlig huskatt (H) og resten av kattene (R). Antall individer innen hver rase/gruppe og totalt antall innen hver atferd er angitt.

uønskede atferder/problematferder	antall innen rase				totalt antall
	P	S	H	R	
Gjør fra seg (urin/avføring) innendørs utenfor dokassen	13	7	5	1	26
Urinmarkering inne	2	14	9	1	26
Kloring på inventar	1	0	7	0	8
Aggresjon overfor mennesker og dyr (inkl. andre katter)	4	7	8	2	21
Psykiske problemer; nervøs, redd, deprimert, sky, skvetten	2	8	7	2	19
Problemer i forbindelse med pelsstell; urenslig/ønsker ikke bli gredd	4	1	0	0	5
Pica; ulleting og tygging på plastposer	0	2	1	1	4
Biting på egne poter eller hale	0	0	2	0	2
Rastløs, vill, masete, vanskelig å håndtere	2	5	5	2	14
Lite aktiv	0	0	1	0	1
Patting på klær og pels	0	0	2	0	2
Rømming fra hjemmet	0	0	2	0	2
Redsel for å reise/bilkjøring	0	0	2	1	3
Skriker når eier er borte	0	1	1	0	2
Sjalousi mellom katter og sjalu på ny baby i huset	0	0	2	1	3
Kattens tilpassningsdyktighet overfor hund	0	0	0	1	1
Sterk matlyst	0	0	1	0	1
Div. "oppdragelse": gå på bord, åpne dør, spise hageblomster	0	2	4	0	6

Perser dominerer på problemet med å gjøre fra seg inne (8,7% av perser-eierne ønsker å endre dette), siameser på urinmarkering inne (9,6% av siameser-eierne ønsker endring her), mens vanlig huskatt har et mye større spekter av atferder som eieren ønsker å endre (huskatt-eiernes uønskede atferdsendringer overskrider ikke 4% av huskattene i noen av atferdene). Ser vi på alle de 585 kattene under ett er det 21,4% av individene som har en atferd som eieren ønsker å endre.

3.6 Eierens forventninger og kattens faktiske atferd

Tabell 15 tar for seg korrelasjoner mellom ulike atferdstrekk som eier først har uttrykt i hvilken grad disse trekkene har betydning for at hun/han setter pris på katten sin og

etterpå sagt i hvilken grad de samme atferdstrekkene opptrer hos katten. Alle korrelasjonene ligger i sjiktet fra lav til moderat korrelasjon (d.v.s. r har en verdi fra 0,2-0,7) mellom eierens forventning og kattens faktiske atferd. Alle korrelasjonene er signifikant lave med $p \leq 0,001$. I de tilfellene hvor det er lav korrelasjon og i og med den lave p -verdien kan det være en sammenheng, men den er ikke lineær.

Tabell 15. Oversikt over korrelasjon (r) mellom ulike atferdstrekk som eieren setter pris på eller ikke og hvor godt katten innfrir disse forventningene.

Atferdstrekk	r^a	E: snitt \pm SD ^b	K: snitt \pm SD ^c
katten oppsøker eier	0,22***	1,66 \pm 0,87	1,43 \pm 0,73
katten gir uttrykk for at den er kjælen	0,27***	1,65 \pm 0,85	1,53 \pm 0,78
katten viser sin personlighet og intelligens	0,27***	1,67 \pm 0,92	1,69 \pm 0,87
katten viser følelsesmessig hengivenhet og fortrolighet	0,30***	1,56 \pm 0,79	1,53 \pm 0,82
katten viser selvstendighet	0,34***	1,96 \pm 1,05	1,78 \pm 0,91
katten reagerer på eierens signaler	0,42***	1,91 \pm 0,98	1,72 \pm 0,81
katten er aktiv og leken	0,31***	2,15 \pm 1,04	2,11 \pm 0,95
katten viser vennlighet overfor fremmede	0,52***	2,59 \pm 1,33	2,40 \pm 1,18
katten viser sin tilpasningsdyktighet	0,45***	2,14 \pm 1,15	2,09 \pm 0,99
katten holder andre katter som ikke hører hjemme i husstanden unna	0,39***	3,96 \pm 1,34	3,41 \pm 1,41
katten jakter på rotter/mus	0,48***	3,88 \pm 1,42	3,41 \pm 1,41
katten gir lyder (f.eks. mjauing, maling)	0,31***	2,13 \pm 1,16	1,59 \pm 0,88

^a Pearson korrelasjon og signifikansnivå.

^b&^c gjennomsnitt \pm standardavvik for i hvilken grad eieren setter pris på atferdstrekket (E) og i hvilken grad atferdstrekket opptrer hos katten (K).

*** = $p \leq 0,001$

$r < 0,2$ = svak korrelasjon, 0,2 -0,4 = lav korrelasjon, 0,4-0,7 = moderat korrelasjon, 0,7-0,9 = høy korrelasjon, 0,9-1,0 = svært høy korrelasjon.

3.7 Arvbarhetsestimater av atferder hos perser og siameser

Tabell 16 gir en oversikt over rase-, far- og mor-effektene som kommer til uttrykk i atferden hos kattene. Det er to signifikante effekter av rase, en signifikant fareffekt for atferden “aktiv og leken” og tre signifikante mor/kull/oppdretter effekter.

Tabell 17 viser arvbarhetsestimater for de ulike atferdsegenskapene.

Atferdsegenskapene som ga arvbarhetsestimater for halvsøsken etter samme far var stort sett atferder hvor katten er i kontakt med mennesket. Av atferdsproblemene var det kattens angst eller frykt overfor sterke lyder og ukjente mennesker som gav arvbarhetsestimater. Atferdsegenskapene som gir høyest arvbarhet er “aktiv og leken” og “opsøker ukjente mennesker som er på besøk”. Arvbarheten av atferdene varierer

fra 0,05-0,37 og standardfeilen er relativt stor for alle estimatene. Ingen av arvbarhetsestimaterne er signifikant forskjellig fra null.

Tabell 16. Raseeffekter, far og mor/kull/oppdretter effekter som kommer til uttrykk i kattenes atferd. Antall stjerner angir den statistiske sikkerheten av effektene.

atferdsegenskap	rase	far (rase)	mor [far (rase)]
Katten oppsøker eierens fang	***	ns	*
Katten er aktiv og leken	(*)	*	ns
Katten viser vennlighet overfor fremmede	ns	ns	ns
Lydkommunikasjon med eier	***	ns	ns
Katten oppsøker ukjente barn	ns	(*)	*
Katten oppsøker ukjente mennesker som er på besøk	(*)	(*)	**
Katten viser angst eller frykt overfor sterke lyder	ns	(*)	ns
Katten viser angst eller frykt overfor ukjente mennesker	ns	(*)	ns

*** = $p \leq 0,001$; ** = $p \leq 0,01$; * = $p \leq 0,05$, (*) = $0,05 < p \leq 0,1$, ns = ingen signifikans

Tabell 17. Arvbarhetsestimater ($h^2 \pm SE$) basert på halv søsken etter samme far.

atferdsegenskap	$h^2 \pm SE$
Katten oppsøker eierens fang	0,11 \pm 0,21
Katten er aktiv og leken	0,37 \pm 0,26
Katten viser vennlighet overfor fremmede	0,17 \pm 0,23
Lydkommunikasjon med eier	0,05 \pm 0,19
Katten oppsøker ukjente barn	0,25 \pm 0,24
Katten oppsøker ukjente mennesker som er på besøk	0,31 \pm 0,27
Katten viser angst eller frykt overfor sterke lyder	0,22 \pm 0,23
Katten viser angst eller frykt overfor ukjente mennesker	0,25 \pm 0,24

h^2 angir hvor stor del av den totale variasjonen i en egenskap som skyldes arv.

$h^2 \leq 0,1$ = liten; $0,1 < h^2 \leq 0,3$ = middels; $h^2 > 0,3$ = høy.

4. DISKUSJON

I denne oppgaven ønsket jeg å finne om det er klare forskjeller i atferd mellom de ulike rasene; perser, siameser og vanlig huskatt, og dermed finne noen av aspektene ved hva avlen og dagens kattehold har gjort og gjør med kattens atferd. Jeg ønsket å estimere arvbarene til enkelte atferdsegenskaper, og å finne ut hvorvidt kattens atferd oppfyller eierens forventninger.

4.1 Raseforskjeller i atferd

Det er i denne hovedoppgaven funnet signifikante forskjeller i atferd mellom perser, siameser og vanlig huskatt. Atferdsforskjellene mellom rasene kom frem på flere felter.

4.1.1 Oppsøkende atferd

Siameser er svært oppsøkende overfor ulike typer mennesker, både eier, ukjente voksne og barn, og er den mest oppsøkende av de tre rasene. Overfor ukjente mennesker ligger snittet for siameserens oppsøkenhet i underkant av "ofte". Oppsøkende atferd overfor ukjente barn skjer noe sjeldnere og snittet ligger i underkant av "av og til" for både perser og siameser, mens for vanlig huskatt ligger snittet på "sjelden". Perser oppsøker ukjente mennesker sjeldnere enn siameser og hyppigere enn vanlig huskatt, men det er ingen klar forskjell fra siameser når det gjelder å oppsøke ukjente barn. Siameser er av katte-utstillings dommere beskrevet som en svært utadvendt rase som ønsker oppmerksomhet (Hart & Hart 1984). Ønsker man oppmerksomhet er det naturlig å ta/å prøve å få kontakt ved f.eks. å gi lyd fra seg. Siameser hilser hyppigere på eieren når hun/han kommer hjem enn perser, frekvensen ligger i snitt opp mot "svært ofte". Siameser bruker også hyppigst lyder for å kommunisere med eieren (S>H>P) og gjennomsnittet for rasen ligger opp imot frekvensen "svært ofte", vanlig huskatt ligger i overkant av "ofte", mens perser legger seg såvidt i underkant av "ofte". Turner kom i sin undersøkelse frem til (opplysninger hentet fra Braastad 1996) at siameser gir fra seg mer lyd enn huskatt. Dette stemmer overens med mine resultater, i tillegg fant jeg at begge disse rasene bruker mer lydytringer enn perser. Claudia Mertens og Dennis Turner (1988) har vist at bruk av vokalisering endres i forhold til menneskets respons. Vokalisering kan altså variere etter eierens og ukjente menneskers reaksjon på kattens lydytringer.

Turner fant også at siameser er mer lekne og aktive enn både huskatter og persere, som er helt tilsvarende mine resultater. Siameser lå i snitt for frekvensen av “aktiv og leken” noe hyppigere enn “ofte”. Katter kan leke med eieren og andre katter i husstanden. I en spørreundersøkelse utført ved 4 veterinærkontorer i USA kom det frem at over 70% av kattene lekte med hverandre (n=554) en gang i uka eller oftere - dette ble regnet som ofte (Borchelt & Voith 1986).

Siameser oppsøker også fanget til eieren hyppigst (i gjennomsnitt midt mellom “ofte” og “svært ofte”) og blir i snitt liggende lengst på eierens fang. Dette kan til en viss grad ha sammenheng med rasens pelslengde. Lang pels kan gjøre en kosestund på fanget til en noe “overopphetet opplevelse”. Perser er beskrevet av katte-utstillingsdommere som noe inaktiv, og en rase som ikke ønsker så mye nærkontakt p.g.a. den tykke pelsen (Hart & Hart 1984). Siameser har kort pels, og ser vi liggetiden på fanget i forhold til pelslengde har katter med kort pels lengst liggetid - mer enn halvparten av huskattene har også kort pels. Det ser ut for at det er pelslengden og ikke kattens rase som er avgjørende for om katten blir liggende lenge på eiers fang. De korthårede kattene oppsøker også oftere eierens fang. Siameser ligger i gjennomsnitt i overkant av 52 minutter på eierens fang, mens perser og vanlig huskatt i snitt ligger på fanget rundt 30 minutter. I spørsmålstillingen ble det lagt vekt på at katten skal ligge på eierens fang, men noen av eierene har kommentert at selv om fangtiden er lik null, så ligger katten gjerne ved siden av fanget til eieren og ikke oppå.

Av oppsøkende atferd overfor ukjente katter er det huskatten som hyppigst tar kontakt med ukjente katter. Vanlig huskatt oppsøker i snitt ukjente katter i overkant av frekvensen “sjelden”, mens siameser og perser holder seg fra i underkant av “sjelden” opp til “sjelden”. Her kan være snakk om kontakt mellom katter både ute og inne i mer kontrollerte forhold. Generelt sett ser det ut til å være liten kontakt mellom ukjente katter.

4.1.2 Tid tilbrakt ute og sosiale konflikter med katter i nærheten

Ser vi på hvor mye tid de tre rasene tilbringer ute, er det huskatten som oppholder seg flest timer ute både sommer og vinter. Perser og siameser er i stor grad innekatter og er vant med innetilværelsen, de er dermed ikke tilvendt utemiljøet i den grad som huskatten. Ser vi utetiden i forhold til pelslengde er det ingen klar sammenheng med at de korthårede oppholder seg kortest tid ute, mens de langhårede oppholder seg

lengst tid ute, noe en kanskje kunne vente seg i et til tider kaldt norsk uteklime. Jeg finner faktisk ikke noen signifikant forskjell mellom utetiden for de korthårede og de langhårede. Det er de kattene som har halvlang pels som tilbringer mest tid ute både sommer og vinter. Denne gruppen med halvlang pels utgjør bare et lite antall (63 stk) huskatter, den største andelen huskatter har kort pels. Det er altså rase og ikke pelsslengde som gir forskjell i tid tilbrakt utendørs.

Vanlig huskatt går i stor grad fritt ute og har dermed større mulighet for å komme i kontakt med katter i nabolaget. De oppsøker i snitt oftere ukjente katter selv om det generelt sett må sies å være sjelden for alle tre rasene. Huskatt har også signifikant flest sosiale konflikter med katter i nærheten i forhold til de to andre rasene (ser her på individer som får gå fritt ute). Ser vi kun på den prosentvise fordelingen innen frekvensene “ofte” eller hyppigere er det like stor andel siamesere og vanlig huskatter som “svært ofte” og “ofte” har sosiale konflikter med katter i nabolaget av de individene som går fritt ute. Vanlig huskatt og siameser viser i tillegg hyppigst aggresjon mot andre katter (kjente eller ukjente), her ligger gjennomsnittet mellom “sjelden” og “av og til” for de to rasene.

4.1.3 Sosiale konflikter med dyr i husstanden

Ser vi på sosiale konflikter med andre dyr i husstanden har både siameser og vanlig huskatt også her oftere slike konflikter enn perser. Gjennomsnittet for de to rasene ligger på “sjelden”. Av andre typer selskapsdyr i husstanden er det vanligst med hund, men også akvariefisk, fugl eller smånagere (f.eks. hamster og kanin) er nokså vanlig. Tar vi for oss hunden som annet selskapsdyr i husstanden, er det huskatten som oftest viser tegn til aggresjon når hunden er i nærheten. Huskatten viser i snitt i underkant av “sjelden” tegn til aggresjon når hunden er i nærheten. I tilfellet der katten viser tegn til frykt eller at den flykter når hunden er i nærheten får jeg ikke forskjeller mellom rasene. Det viste seg heller ingen forskjell mellom rasene med tanke på om hunden flykter når katten er i nærheten. Snittet for de tre rasene i forbindelse med de atferdene overfor hund som ikke ga noen signifikante forskjeller, ligger i snitt mellom “sjelden” og “aldri” med en overvekt mot “aldri”. Generelt sett tyder dette på at det i snitt for mine katter er lite konflikter mellom katt og hund evt. andre dyr, i husstander hvor de lever sammen.

I spørreundersøkelsen utført ved 4 veterinærkontorer i USA kom det frem at agonistiske interaksjoner (stridigheter) mellom katter er vanlig; 80% hveser, 85% slår etter hverandre og 70% sloss, ihvertfall av og til (Borchelt & Voith 1987). Ser vi bare på frekvensen ofte som ble brukt om en gang i uka eller mer var det: 34% hveser, 43% slår etter hverandre og 29% sloss ofte. Til sammenligning med kattene i min spørreundersøkelse er det i overkant av 7% av alle kattene som "svært ofte" eller "ofte" har sosiale konflikter med dyr i husstanden. Her er det vel og merke ikke bare sett på katter, men også andre dyr i huset. På spørsmålet om hvor ofte katten har vært aggressiv mot andre katter, er det ca. 12% (alle kattene sett under ett) av eierne (hos siameser og huskatt kommer andelen opp i 15-16%) som svarer at det "svært ofte" eller "ofte" har forekommet slike konflikter. Dette er heller ikke på langt nær så hyppig som i spørreundersøkelsen utført i USA. Hvorfor det er en slik forskjell kan muligens komme av ulik tolkning av hva eieren mener er "ofte" eller "sjelden". Jeg presiserte ikke på spørreskjemaet hva eieren skulle legge i de ulike begrepene og det hadde nok vært en fordel for å unngå eventuell ulik tolkning. En annen mulighet er at det er et annet utvalg katte-eiere som har svart på skjemaet ved veterinærkontorene i USA. Disse katte-eierne satt og ventet på at dyrene deres skulle få behandling av en veterinær - det er f.eks. ikke utenkelig at flere av kattene skulle behandles for sår eller bitt i forbindelse med en slåsskamp. Dette vil nok bare forbli spekulasjoner.

4.1.4 Spesielle atferder/atferdsproblemer

Siameserne tisser hyppigere utenfor dokassen enn perser, og de urinmarkerer oftere inne mer enn både perser og vanlig huskatt. Turner fant i sin undersøkelse (Braastad 1996) at siameser var vanskeligere å få stuereine og ut fra disse resultatene kan det også se slik ut, men hyppigheten for urinmarkering ligger vel og merke i snitt under "sjelden". I overkant av 6% av siameserne tisser "svært ofte" eller "ofte" utenfor dokassen.

Siameser og vanlig huskatt klorer hyppigere på inventar enn perser. 27% av siameserne og 33% av huskattene klorer "svært ofte" eller "ofte" på inventar, her er perser helt nede i 13%. Snittet ligger for både siameser og huskatt i kloring på inventar i underkant av "av og til". Kloring er en naturlig atferd for katten og da kan også møblene få gjennomgå, katten får kvasset sine klør og avsetter et duftmerke som også kan ha en sosial funksjon (Mertens & Schär 1988).

Både i tilfellet aggressiv kloring og aggressiv biting overfor mennesker (også overfor eieren selv) var dette hyppigst hos vanlig huskatt som skilte seg klart fra perser. Gjennomsnittet for disse atferdene ligger for vanlig huskatt ca. midt mellom “sjelden” og “aldri”. Ser vi på frekvensen “ofte” eller hyppigere, er det rundt 5% av siameserne og rundt 3% av huskattene som utfører aggressiv biting eller kloring overfor mennesker. I den samme undersøkelsen hvor katteeiere svarte på et spørreskjema mens de satt og ventet på veterinærkontoret (i USA), kom det frem at aggressiv atferd mot mennesker er sjeldnere enn aggresjoner mellom katter. De fant at 25% av kattene knurrer eller hveser i perioder overfor familiemedlemmer eller fremmede. I tilfeller hvor kattene slår etter, biter eller klorer forekommer dette hyppigere overfor familiemedlemmer enn fremmede (Borchelt & Voith 1987). I en tysk spørreundersøkelse hvor 1177 katter var med, ble 10.5% av disse kattene rapportert å ha en aggressiv atferd som skapte problemer for eieren. Det kom også frem her at folk og dyr som er kjente for katten oftere ble utsatt for aggressive angrep enn ukjente (Heidenberger 1993). Vanlig huskatt sammen med siameser var mer aggressive (f.eks. slossing eller biting) overfor andre katter enn perser. Snittet for aggressiv atferd for de to rasene lå mellom “sjelden” og “av og til”. (Se også pkt. 4.1.3 om sosiale konflikter i husstanden.)

Huskatten ser ut til å være mer “redd av seg” både overfor mennesker, katter og lyder. Vanlig huskatt viser hyppigst angst eller frykt overfor andre katter, mer enn siameser og siameser mer enn perser. Vanlig huskatt viser hyppigere angst eller frykt overfor sterke lyder enn både siameser og perser. Huskatten viser også angst eller frykt overfor ukjente mennesker hyppigst, signifikant hyppigere enn perser. Frekvensen for alle disse angst/frykt relaterte atferdene ligger i snitt for vanlig huskatt i overkant av “sjelden” opp mot “av og til”. Fra 16-23% av huskattene viser “ofte” eller “svært ofte” angst eller frykt overfor andre katter, sterke lyder og ukjente mennesker. Fra Turner sin undersøkelse kom det frem at perser var mer vennligsinnet overfor fremmede mennesker enn de to andre rasene og at perser har en mer forutsigbar atferd enn huskatten. Ut fra mine resultater om at perser viser lite angst/frykt og aggressiv kloring og biting overfor mennesker kan perser sies å være mer vennligsinnet overfor mennesker enn vanlig huskatt. Siameser kommer i en mellomstilling mellom dem, men det er ingen statistisk sikker forskjell mellom perser & siameser og huskatt & siameser på dette feltet.

De fire vanligste alvorlige atferdsproblemene er omtalt i en artikkel av Borchelt og Voith (1987). Her var antall telefonhenvendelser fra katteeiere registrert for de ulike problemene (totalt 721 henvendelser). Avføring & urinering utenfor dokassen var det atferdsproblemet som hyppigst ble innrapportert. Atferdsproblemet som opptrer som nr. 2 på lista er aggresjoner overfor mennesker eller andre katter. Nr. 3 er atferd som fører til ødeleggelse og skader og nr. 4 er overaktivitet. Av de atferdene som eier uttrykte et ønske om å endre (alle kattene i undersøkelsen) ser vi et tilsvarende bilde i mine resultater. De vanligste problemene var; avføring og urinering utenfor dokassen og urinmarkering - disse ble oftest nevnt og det var like mange tilfeller innen hver av de to gruppene. Etter dette kom aggresjoner overfor mennesker og dyr (inkludert også andre katter), problemer med nervøse katter og overaktive individer. Perser dominerte på problemet å gjøre fra seg innendørs utenfor dokassen (8,7%). Siameser dominerte på problemet med urinmarkering inne (9,6%). En årsak til at perser og siameser dominerer på problemer som å gjøre fra seg og urinmarkerer inne kan være at de befinner seg i stor grad inne hele året. Perser og siameser regnes i stor grad som innekatter - sett i forhold til vanlig huskatt, i mine resultater, er de også mye mer inne hele året. Det kan ikke dokumenteres at katter som må leve inne hele livet nødvendigvis har unormal (abnorm) atferd (Bradshaw 1992, s.164). Katter har en fleksibel atferd, og er katten født inne kan den fint tilpasse seg et inneliv. Det vil riktignok kreve mer av eieren av sosial kontakt og muligheter til fysisk utfoldelse for katten (Braastad 1993).

Ser vi alle atferdsendringene ønsket av eier under ett (ikke bare de såkalt alvorlige atferdsproblemene) er det liten forskjell mellom perser & siameser og vanlig huskatt i andel problematferder. Ut fra mine resultater kan det ikke sies at flere tilfeller av atferdsproblemer er rapportert av eiere med rasekatter (ren rase) her representert av perser og siameser. I en undersøkelse ved flere veterinær-hospitaler utført i Storbritannia og Irland hvor katter som hadde vært til atferdsbehandling ble registrert, var det mer sannsynlig at katter av verdifulle raser kom til behandling. Bare 8% av Britiske katter er registrert som rasekatter, men hele 44% av disse kattene hadde vært til behandling. 24% av de behandlede rasekattene var siamesere som dominerte på atferdsproblemet å urinmarkere inne, mens 13% av de behandlede var persere som eieren hadde problemer med å få stuereine (Neville 1992) - noe tilsvarende det vi ser hos mine katter. Av andre problematferder enn "de vanlige" som

nevnt over fra mine resultater, forekommer atferder som eieren ønsket en endring på i et nokså lavt antall. For de fem hyppigst forekommende atferdsproblemerkene, alle kattene sett under ett, forekom atferdene som eieren ønsket å endre ikke oftere enn hos 4,4% av individene. De andre problematferdene som ikke var så hyppige opptrådte hos 1 til 8 individer innen hvert enkelt atferdstrekk. En annen problematferd (kan være en form for frustrasjon); psykogen alopeci (to spørsmål var rettet spesielt mot dette) er en ekstrem pelsslikking som får hårene til å brette og det oppstår hårløse partier. Det ble rapportert hos 0,9% av kattene at de hårløse partiene har vart i mer enn 6 måneder. Det er altså en liten andel katter som har problematferder generelt sett. Hos de to rene rasene (perser og siameser) kom hyppigheten av to alvorlige problematferder som eieren ønsket å endre - katten gjør fra seg inne utenfor dokassen og urinmarkering inne - opp rundt 9% av individene. Selv om dette ikke kan sies å være et høyt tall, innebærer det at ca. 1 av 10 individer kan ha/få et slikt problem (med forutsetning om at dette gjelder generelt og ikke bare for mitt utvalg av katter).

Hannkatter kommer oftere til atferdsbehandling enn hunnkatter. Det typiske problemet opptrer hos kastrerte hannkatter i 1-2 årsalderen som lever sammen med en annen katt, hvor denne hannkatten urinmarkerer eller gjør fra seg på upassende steder inne (Neville 1991). Hos 2 av 10 katter i min undersøkelse, oppgir eieren at katten har hatt problematferder og/eller atferder som eieren har et ønske om å endre. 65% av de katte-eierne som har opplevd at katten deres har hatt atferder som har skapt problemer, har ønsket veiledning for å løse problemet. 55% av eierne av de samme kattene som har hatt slike atferder har søkt veiledning for å løse problemet. For å få denne veiledningen har katte-eierne i de fleste tilfeller kontaktet en veterinær, men en spesialist på kattens atferd (katte-etolog) vil nok i større grad ha kjennskap til hva en kan og bør foreta seg. For å utelukke at atferdsproblemet skyldes eventuelle sykdommer eller skader kan det likevel være fornuftig å ta kontakt med en veterinær. Antallet katte-etologer er forløpig svært lavt og det hadde vært en fordel at det i Norge hadde vært en såkalt atferdsterapeut som har spesialisert seg på atferdsproblemer og behandling av disse, det fins egne kurs for dette i f.eks. England. Av de katte-eierne som hadde søkt veiledning enten hos veterinær (56%), oppdretter (25%), etolog (6%), atferdsterapeut (ett tilfelle) eller annet (12%) mente totalt 41% av dem at veiledningen hadde hjulpet.

Enkelte av kattens naturlige atferder kan skape konflikter ved domestisering d.v.s. ikke alle uønskede atferder er unormale atferder - de vil kunne opptre også ute i naturen. Et eksempel på dette kan være infanticid (dreping av egne avkom) som forekommer hos vill rødrev og flere andre dyrearter, og det vil trolig avhenge av økologiske og sosiale forhold (Braastad 1995). Mange atferdsproblemer dukker opp som et resultat av at en ikke vet hva kattens behov består av, det kan være mangler eller endringer ved miljøet innendørs, eieren kan ha for høye og urealistiske forventninger til sin katt eller det kan være konflikter mellom andre katter eller folk i huset (Turner 1991). Det kan også avhenge av kattens gener (arv) i tillegg til kattens miljøpåvirkninger. Det kan m.a.o. være mange ulike årsaker til at atferdsproblemer oppstår og det kan i enkelte tilfeller være vanskelig å finne frem til en løsning slik at problemet forsvinner eller kan unngås. Det kan være en lang krevende prosess og i bl.a. England fins det egne atferdsterapeuter som tar seg av veiledning for å løse atferdsproblemer hos katter og hunder. Det fins også bøker på markedet som tar opp atferdsproblemer og tips om hva eieren selv kan gjøre for å redusere problemet. En bok som nylig er oversatt til norsk er: *“Hvorfor oppfører katten min seg slik? - En håndbok i atferdsterapi”*. Boka er skrevet av Sarah Heath og min veileder Bjarne O. Braastad har skrevet forordet til den norske utgaven (utgitt av Aventura Forlag 1995).

4.1.5 Individuelle forskjeller

Det har her blitt fokusert mye på forskjeller i atferd mellom de tre katterasene, men man skal ikke glemme at det innenfor hver enkelt rase kan være store variasjoner i de enkelte individenes atferdstrekk. Det ser vi bl.a. antydning til ved at hele skalaen fra 1 til 5 d.v.s. fra hyppigheten “svært ofte” til “sjelden”, stort sett blir brukt ved alle atferdstrekkene også innen hver enkelt rase. De atferdstrekkene som flertallet innen en rase viser vil trekke linjene for det som kan kjennetegne den enkelte rase: vi får en beskrivelse av gjennomsnittsdyret innen rasen. I virkeligheten vil det ikke være så lett å finne et gjennomsnittsdyr, men vi kan bruke opplysningene som vi har kommet frem til, til å gi oss en ide om hvordan rasens atferd er.

Atferdsforskjeller hos individer kan skyldes andre faktorer enn rase.

Forskjeller kan også komme av ulik alder, kattens kjønn, kattens erfaringer, læring og hormonpåvirkninger m.m.. I denne oppgaven har jeg valgt å fokusere på atferdsforskjeller i forhold til rase. Det hadde i den sammenheng vært en fordel med

en mer lik alder på kattene når det er snakk om å sammenligne raser.

Aldersspredningen er størst hos vanlig huskatt som strekker seg fra 3 mnd. til 17 år med et snitt på 6 ½ år og minst spredning hos perser der alderen strekker seg fra 1 år og 3 mnd. til 5 år og 3 mnd. med et snitt på 3 ½ år.

4.1.6 Atferdstrekk som kan kjennetegne de tre rasene

Linjene for atferdstrekkene som har kommet frem i denne oppgaven og som kan kjennetegne de tre rasene er som følger (se også atferdsprofilene for perser, siameser og vanlig huskatt, vedlegg 2). Perser er en rolig rase som viser lite frykt eller angst overfor ukjente mennesker og sterke lyder. Den er lite aggressiv overfor mennesker og andre katter, og den kommer sjelden opp i sosiale konflikter med dyr som den omgås. Den er oppsøkende overfor kjente og ukjente mennesker, men ikke i den grad som siameser. Siameser er den rasen som må kunne ses på som utadvendt, aktiv og oppsøkende. Den er aktiv og leken og oppsøker gjerne ukjente voksne og barn. Siameser viser liten frykt eller angst overfor ukjente mennesker. Rasen bruker mye lyder for å kommunisere med eier, hilser mye på eieren, oppsøker hyppig hans/hennes fang og ligger der svært gjerne lenge. Finnes det derimot andre dyr i husstanden vil det kunne oppstå sosiale konflikter mellom dem - siameser ønsker mye oppmerksomhet og vil nok helst ha eieren for seg selv. Siameser kan være noe vanskeligere å få renselig - den tisser i noe høyere grad inne utenfor dokassen enn vanlig huskatt og den urinmarkerer hyppigst inne av de tre rasene. Vanlig huskatt er den rasen som i størst grad oppholder seg ute og får gå fritt rundt, den treffer på og oppsøker hyppigst andre katter i nabolaget. Det kan dermed lettere oppstå aggresjoner og sosiale konflikter med andre katter i nærheten. På lik linje med siameser kan den komme i sosiale konflikter med andre dyr i husstanden. Den viser hyppigst angst eller frykt overfor andre katter, sterke lyder og ukjente mennsker, og den oppsøker sjelden ukjente voksne og barn. Frykten kan føre til at den tyr til aggressiv kloring eller biting.

Forskjellene vi har funnet i atferd mellom de tre rasene forteller oss at selv om den intensive selektive avlen på katter ikke har pågått i så lang tid (ca. 50-150 år alt etter hvilken rase det er snakk om), så har det gitt oss raser med ulike atferder. Forskjellene mellom rasene er foreløpig ikke så store, men de er der og vil mest sannsynlig bli tydeligere når den systematiske avlen får "virke" videre gjennom generasjoners løp. Serpell (1988) uttalte at katten i sammenligning med hunden, virker

mer resistent mot ekstreme genetiske endringer. Det vil m.a.o. kanskje ikke kunne forventes så store atferdsforskjeller hos katt som vi kanskje allerede nå kan se hos hund?! På hunder har den selektiv avl pågått i flere tusen år. Det er funnet kunstverk som er 3-4000 år gamle som viser flere av hovedtypene som vi kan se i dagens hunder (Bakken 1996).

4.2 Arvbarhetsestimater

Arvegraden (h^2) angir hvor stor del av den totale variasjonen i en egenskap (i min oppgave er det snakk om atferdsegenskaper) som skyldes arv. Har atferdsegenskapen en h^2 med en verdi over 0,3 sier vi den er høy - d.v.s. atferdsegenskapen har en høy arvegrad. Er h^2 lavere enn 0,1 er den liten og ligger h^2 mellom 0,1 og 0,3 er arvegraden middels. Arvbarhetsestimaterne ($h^2 \pm SE$) som ble beregnet for perser og siameser ble basert på halvsøsken etter samme far (paternale halvsøsken). Flere av de atferdsegenskapene som ga arvbarhetsestimater hadde med kontakt med fremmede mennesker å gjøre; katten viser vennlighet overfor fremmede, katten oppsøker ukjente mennesker som er på besøk, katten oppsøker ukjente barn og katten viser angst eller frykt overfor ukjente mennesker. Ellers er to av atferdene rettet mot eier; lydkommunikasjon med eier og katten oppsøker eiers fang. Arveligheten av atferdene varierte fra 0,05-0,37 og standardfeilen var relativt stor for alle estimatene. To atferdsegenskaper ga høy arvbarhet: det at katten er aktiv og leken, og at katten oppsøker ukjente mennesker som er på besøk. Alle de andre unntatt én (lydkommunikasjon med eier) ga middels arvegrad. Det ble for to av atferdstrekkene funnet signifikant effekt av rase, signifikant effekt av far fikk jeg for én av atferdene, mens det ble tre signifikante effekter av mor/oppdretter. Det kan altså for noen av atferdstrekkene som ga arvbarhetsestimater være forskjell mellom raser, fedre og mødre (evt. kull/oppdretter).

Bakken & Vangen (1996) fikk arvbarhetsestimater for atferdstrekk hos hund særlig i forbindelse med aggresjon (overfor familiemedlemmer, andre mennesker og hunder) og frykt (overfor fremmede mennesker) - det var også disse atferdene som ga dem de høyeste arvegradene. Undersøkelsen deres ønsker de at skal skape et grunnlag for at hundens atferd tas med som en del av avlsarbeidet for de ulike rasene.

Ikke så mange av atferdsegenskapene i min spørreundersøkelse ga et arvbarhetsestimat, det hadde vært ønskelig at flere av bl.a. atferdsproblemene hadde

gitt oss et slikt estimat. Slike arvbarhetsestimater for atferdsproblemer kan bli utnyttet gjennom avl: ser man klare tegn til at et atferdstrekk er arvelig (f.eks. har arvbarhetsestimater for atferden) vil man ved å plukke ut individer med ønskelig atferd og bruke disse videre i avlen, få lavere hyppighet av det uønskede atferdstrekket i populasjonen. Ved å følge dette opp gjennom flere generasjoner vil vi få færre individer med den arvelige problematferden. Det at jeg fikk så få arvbarhetsestimater fra datamaterialet mitt kan f.eks. komme av at atferdene forekommer sjelden eller at materialet i oppgaven er for lite til å kalkulere estimater for arvbarheten av flere av atferdene. En annen mulighet er at det er mange ulike faktorer som spiller inn som kanskje ikke har klart å fange opp i modellen for å regne ut arvbarhetsestimaterne - eksempler på dette kan være antall individer i kullet og når på året katten er født. Arvbarhetsestimaterne for atferdsegenskapene ga ikke verdier som er signifikant forskjellig fra null d.v.s. ingen av estimatene kan sies å ha en klar positiv verdi, men vi ser en arvelig effekt siden vi har fått slike arvbarhetsestimater.

I oppgaven ble det i forbindelse med atferdsegenskapene/atferdsproblemene angst eller frykt overfor sterke lyder og angst eller frykt overfor ukjente mennesker funnet arvbarhetsestimater. Dette tyder på at ihvertfall for disse atferdsegenskapene kan det gjennom systematisk avl føre til en bedring slik at vi får lavere forekomst av "nervøse" katter. Turner et al. (1986) tok i en undersøkelse for seg katter etter vennlig og uvennlig far og så på deres respons overfor kjente mennesker. Vennlighet ble her definert som villighet til å nærme seg og/eller ta kontakt. Det viste seg at farens temperament ihvertfall til en viss grad hadde innvirkning på kattens vennlighet overfor de ulike personene. Sandra McCune (1995) tok for seg avkom etter uvennlig og vennlig far som både var sosialisert (preget i 2-12 ukers alder) eller ikke-sosialiserte overfor menneske. (Vennlighet ble også her definert som villighet til å nærme seg og/eller ta kontakt med personen eller objektet.) De ulike gruppene katter (uvennlige/sosialiserte, uvennlige/ikke-sosialiserte, vennlige /sosialiserte og vennlige /ikke-sosialiserte) ble stilt overfor en kjent person, ukjent person og et ukjent objekt. Avkommene etter vennlig far og de sosialiserte var mer vennligstilt overfor mennesker og de behersket bedre situasjonen når de sto overfor en fremmed person. Avkommene etter vennlig far var i tillegg raskere til å oppsøke og å opprettholde kontakten med et ukjent objekt enn "de uvennlige", den tidlige sosialiseringen ga

ingen slik forskjell her. Dette tyder på at det er genetiske komponenter som påvirker vennlighet.

Mødrene til kattene er ikke glemt oppi det hele, men siden moren deltar i kattungenes oppdragelse vil morens effekt på kattungens vennlighet både kunne være genetisk og miljømessig - den genetiske komponenten vil det være vanskelig å skille ut uten videre. Faren hadde ikke hatt kontakt med sitt avkom og hans bidrag kan da ses på som genetisk.

Vennlighet er med andre ord en faktor som kan brukes i et avlsprogram slik at vi kan få mer vennligsinnede katter. Vennlighet er viktig, det er høyt verdsatt hos eier og fordelaktig for kattens velferd - det vil være til hjelp for at den skal takle sine omgivelser hvor den stadig vil møte på fremmede mennesker og ukjente ting (f.eks. en veterinær eller en ny sofa i stua). Bakken & Vangen (1996) fant i sine undersøkelser på hund, arvbarehetsestimater både på aggressivitet- og frykt-relaterte atferder. Dette tyder på at disse atferdstrekkene har en genetisk komponent d.v.s er arvelige og via avl kan bli mindre hyppige. I min oppgave fant jeg i tillegg til de frykt/angst-relaterte atferdene at vennlighet overfor fremmede mennesker er arvelig, noe som innebærer at katten ikke viser aggressivitet overfor fremmede.

NRR's rasestandarder følger de internasjonale retningslinjene; Fédération Internationale Feline d'Europe (FIFé) reglementet. Her er det oppgitt hvilke standarder som blir brukt for å beskrive hvordan de ideelle karakteregenskapene hos katterasene skal være. På katteutstillinger gis det poeng etter hva som er ønskelige trekk, og ut fra dette tas det også stilling til om kattene skal kunne brukes videre i avl. Det er de eksteriøre trekkene som spiller størst rolle for å bli kåret på en utstilling. Av atferdstrekk som er tatt med i rasestandardoppsettet er det kun tatt hensyn til kattens temperament ved katteutstillingen; "katten skal være mottagelig for bedømmelsesprosedyren og ikke engstelig og aggressiv". Kattene kan bli diskvalifisert hvis de bl.a. er aggressive eller dopet ned på utstillingen. Det kunne med fordel vært tatt hensyn til flere aspekter ved kattens atferd og ikke bare i den unaturlige situasjonen som en katteutstilling er (selv om det er viktig at en katt som skal delta på slike utstillinger takler denne situasjonen). I praksis vil dette si at atferden til kattene på en eller annen måte må registreres og resultatene komme ut til oppdretterne som skal ta disse opplysningene i bruk i avlsarbeidet. Blir atferdstrekkene som er ønskelige for eieren og positive for katten tatt hensyn til i avlen vil dette få gode ringvirkninger.

Kattekjøperne vil på forhånd bedre kunne vurdere rasens atferdskarakteristika før de tar valget om hvilken rase som skal anskaffes. Dermed vil muligheten for at vi sikrer oss at fremtidige eiere blir mer fornøyd med kattens atferd mye større. Forventningene som eieren har forestilt seg, ut fra hva hun/han har blitt opplyst om, vil være mer overens med kattens faktiske atferd, og kattunger som i neste ledd viser ønskelige atferdstrekk vil bli foretrukket i den videre avlen.

Forslag til atferdstrekk det kunne vært tatt hensyn til i de internasjonale rasestandardene, vil ut fra arvbarehetsestimater funnet i oppgaven være; frykt/angst overfor mennesker og omgivelsene og vennlighet overfor fremmede mennesker. I tillegg bør aggressive atferdstrekk (som tilsier uvennlighet) tas med da det har vist seg at temperamentet til foreldrene innvirker på avkommet. På sikt vil dette kunne føre til katter som er mer vennlige overfor mennesker og omgivelsene og som bedre takler sitt daglige miljø. Kattene vil i lavere grad ha en genetisk predisponering for å ha og utvikle atferdsproblemer. Et annet aspekt som også vil være aktuelt å ha med i et avlsprogram, men som i liten grad er tatt opp i denne oppgaven er kattens helse.

4.3 Katt-eier forhold

4.3.1 Gjennomsnitts eieren og katten

Jeg tar her for meg alle kattene som var med i spørreundersøkelsen. Den gjennomsnittlige katteeier er en kvinne på 42 år (det sprer seg riktignok nokså jevnt fra 25 til 56 år) med ca. 4 års utdanning etter grunnskolen. Hun har hatt katt før og har anskaffet katten for å ha den som kjæledyr/selskapsdyr. Hun bor sammen med en annen voksen person og tilbringer i gjennomsnitt 9-10 timer hjemme om dagen. Katten hun har kan like gjerne være en hunnkatt som en hannkatt, og den er i gjennomsnitt i overkant av 5 år.

4.3.2 Hvorfor anskaffet eieren katten?

Det kan være mange grunner til å anskaffe seg en katt, og det var mulighet for å krysse av på flere alternativer på spørreskjemaet. De fleste eierne oppgir at de anskaffet katten for å ha den som kjæledyr/selskapsdyr, dette går igjen som anskaffelsesgrunn hos 439 av eierne. Det samme ser vi i forhold til de tre rasene (perser, siameser og vanlig huskatt), hvor ønske om å ha et kjæledyr er dominerende. I tillegg til dette er det hos perser og siameser i mange tilfeller oppgitt at katten ble

anskaffet for å ha den som utstillingskatt og avlsdyr. Dette blir til en viss grad reflektert i eierens hormonpåvirkning av katten, der vi ser at færre persere og siamesere er kastrert, sterilisert eller går på p-piller enn hos vanlig huskatt p.g.a. at de brukes i avl. Vanlig huskatt ble i tillegg til å bli anskaffet som kjæledyr, tatt opp som medlem i husstanden for å gi katten et hjem/hindre at katten ble avlivet. I tillegg ble vanlig huskatt til en viss grad anskaffet som brukskatt for å holde bl.a. mus og rottebestand nede. I forhold til disse anskaffelsesgrunnene er det også funnet en signifikant forskjell mellom perser & huskatt og siameser & huskatt, men det var ingen forskjell mellom perser og siameser. Vi ser altså forskjell i grunnene til at eieren anskaffet seg en katt av en ren rase (perser og siameser) i forhold til en vanlig huskatt. Ca. 87% av eierne har hatt katt før de anskaffet denne katten, perser- og siamesereiere i noe større grad (%-andel) enn vanlig huskatt-eiere. Det ble funnet signifikant forskjell i antall år eieren har hatt katt før (iberegnet også denne katten), siamesereiere i flere år enn perser- og huskatt-eiere.

4.3.3 Hva er det så eieren setter mest pris på hos katten sin?

Av atferdene som eieren oppga i snitt hadde “stor betydning” til “svært stor betydning” var atferdsegenskaper særlig i forbindelse mellom katten og eieren. Eierne ønsker en katt som viser følelsesmessig hengivenhet og fortrolighet, den skal være kjælen, oppsøkende overfor eieren og være personlig og intelligent. Katten skal helst reagere på eierens signaler samtidig som den skal være selvstendig. Atferder som ligger ca. fra midt mellom “middels betydning” og “stor betydning” og opp mot “stor betydning” som man kan si at eieren synes også er litt viktige er at katten gir fra seg lyder (som f.eks. mjauing og maling), katten skal være tilpasningsdyktig, aktiv og leken og vise vennlighet overfor fremmede. Dette er altså atferder som eieren i stor grad setter pris på hos sin katt og gjerne forventer at katten skal ha. Generelt sett kan det se ut til at eieren har store forventninger til katten siden de i “stor grad” eller i “svært stor grad” bl.a. ønsker at katten er hengiven, kjælen, oppsøkende, selvstendig, personlig og intelligent.

Ser vi på korrelasjonen mellom eiers forventninger og kattens faktiske atferd fant jeg en lav til moderat korrelasjon. Det kan da bli trukket konklusjonen at det er lav til moderat overenstemmelse mellom eierens forventning til katten og kattens faktiske atferd. Vi skulle da ha et utvalg eiere som har høye forventninger til katten og

er mer eller mindre misfornøyd med sin katt. Siden 90 % er “godt fornøyd” eller “svært godt fornøyd” med sin katt stemmer nok ikke dette helt og det kan tyde på at det er mange andre komponenter/ forhold som spiller inn om hvorvidt eierens forventninger til kattens atferd blir innfridd. Det kan eventuelt være en sammenheng som ikke er lineær mellom eierens forventning og kattens faktiske atferd (korrelasjonsanalysen tar for seg lineære sammenhenger). Jeg har bare tatt for meg et lite utvalg atferdskomponenter i spørreundersøkelsen og det kan være mange aspekter som gir forholdet mellom katt og eier “den rette verdi”. En annen mulighet for at det ikke ble høy korrelasjon mellom eiers forventninger og kattens faktiske atferd, er at de katte-eierne jeg har sendt spørreskjema til er en gruppe mennesker som har et spesielt forhold til katter og av den grunn er fornøyd med sin katt i tillegg til å være sterkt bundet til sin katt på tross av kattens atferd. Nærmere 85% av katte-eierne føler seg “sterkt” eller “svært sterkt” følelsesmessig bundet til katten sin. En tredje mulighet for at det ble lavt til moderat samsvar mellom eierens angivelse av atferdstrekkenes betydning for at hun/han setter pris på sin katt og kattens faktiske atferd, er at eieren ikke nødvendigvis forventer at katten skal være en “idealkatt”, men heller vil ha en katt med egen personlighet. Det kan vi kanskje se antydninger til ut fra hva eieren verdsetter høyt hos sin katt. Det kan f.eks. tenkes å være vanskelig å finne en katt som samtidig med å være selvstendig også i stor grad reagerer på eiers signaler (underkastende). Og det er ikke sikkert eieren forventer begge deler av sin katt selv om hun/han skulle ønske at det faktisk var slik.

Ingen av atferdstrekkene ga negative korrelasjoner, men det skyldes nok at det er mest positive atferder og atferder som eieren ønsker katten skal ha i tillegg til at atferdene opptrer hos katten.

4.3.4 Er eieren fornøyd med katten og bundet til sin katt?

9 av 10 katte-eiere er “godt fornøyd” eller “svært godt fornøyd” med katten sin. 8 av 10 katte-eiere er “sterkt bundet” eller “svært sterkt bundet” til katten sin.

Tar vi for oss raseforskjellene i forhold til i hvilken grad eieren er fornøyd med sin katt og i hvilken grad eieren er følelsesmessig bundet til sin katt er det faktisk vanlig huskatt-eiere som signifikant føler seg mest fornøyd med sin katt og signifikant føler seg sterkest bundet til katten sin. Vel og merke ligger snittet for fornøydhet mellom “godt fornøyd” og “svært godt fornøyd” med sin katt for alle kattene og

uansett rase. Snittet for bindingsgraden ligger mellom “sterkt bundet” og “svært sterkt bundet” til sin katt her også for alle kattene og uansett rase. I en undersøkelse utført av Zasloff og Kidd (1994) på spesielt interesserte katte-eiere, sa eierne seg veldig sterkt bundet til sin katt. På en 10-poengs skala kom eieren i snitt ut på 9,3. Bindingen til katten ble forbundet med positive trekk hos katten (f.eks. hengivenhet) og atferdsproblemer påvirket ikke båndet til katten. Katte-eierne i min undersøkelse kan også sies å være spesielt interessert i katter - de var ikke et tilfeldig utvalg - og de sier seg i høy grad fornøyd med sin katt og er sterkt bundet til katten. Serpell (1996) fant at katte-eiere som var svakt bundet til sin katt var signifikant mer misfornøyd med graden av hengivenhet som katten viste. I min undersøkelse var det et ytterst lite antall katte-eiere som sa at de var litt eller ikke bundet til sin katt (ca.3%).

Ser vi på eierens bindingsgrad i forhold til om eieren er enslig eller bor i en husstand med flere medlemmer, fant jeg ingen forskjell i eierens bindingsgrad til katten. Det forteller oss at eieren er like sterkt bundet til katten om hun/han er enslig eller bor sammen med flere personer. Det hadde ikke vært utenkelig at en enslig eier følte et sterkere bånd til sin katt.

Ser vi på alle atferdene som eier ønsker å endre hos katten, er det 21% av alle kattene som har en eller flere atferder som eieren ønsker å forandre på hos sin katt. Setter vi dette opp imot hvorvidt eieren er fornøyd eller ikke med sin katt, så ser det ut til at eierne er fornøyd med sin katt og ønsker i liten grad å endre kattens atferd. Ni av ti katteeiere er godt fornøyd med katten slik den er, mens to av ti eiere ønsker å endre på enkelte av kattens atferdstrekk. Har katten atferdsproblemer prøver eieren i stor grad (65%) å gjøre noe med det. Zasloff & Kidd (1994) kom til denne konklusjonen at: atferdsproblemer kan skape store bekymringer og vanskeligheter, men eieren kan elske sin katt på tross av alvorlige atferdsproblemer og vil prøve det meste for å hjelpe katten med et atferdsproblem.

Avliving og omplassering av katter forekommer i en viss utstrekning. Den hyppigste årsaken til omplassering er allergi eller sykdom i familien, men i ca.10% av omplasseringstilfellene er kattene omplassert p.g.a. sin atferd. Ser vi på dødsårsaker er den vanligste årsaken sykdom hos katten, men i overkant av 20% av de kattene som ikke er i live lenger har gått bort (blitt avlivet) p.g.a. sin atferd.

4.3.5 Hvilke boforhold gir eierne kattene sine?

Det er en overvekt av katter som bor på et tettsted og over 60% av alle kattene får gå fritt ute. 1 av 10 katter oppholder seg inne hele tiden, og i overkant av 25% har tilgang på en stor ($>10\text{m}^2$) eller liten ($\leq 10\text{m}^2$) innhegning som de kan lufte seg i. Når våren og sommeren kommer setter nok alle pris på litt ekstra frisk luft og sol, og en soveplass i en lun krok ute. Det er stor variasjon i hvor mye tid utekattene (d.v.s. de som ikke bare er inne) tilbringer inne. De fleste kattene er inne noen turer i løpet av et døgn og da mer om vinteren enn om sommeren - dermed vil inneforholdene spille en rolle for alle kattene. Gjennomsnittlig utetid om sommeren er ca. 8 timer og om vinteren i overkant av 1 ½ time. Dette variere også med rase; huskatten er mer ute enn siameser og perser hele året. Over 90% av alle kattene har dokasse innendørs (hele tiden eller i perioder), perser og siameser signifikant oftere enn vanlig huskatt som oppholder seg mer ute. Plasstilgangen ute variere også med rase; huskatt går i størst grad fritt ute, siameser går også i stor grad fritt ute, mens perser i noe større grad har en begrenset bevegelsesfrihet. Noe av det samme ser vi for begrensning å være inne kontra å få gå ute, her er perser signifikant mer inne enn huskatten - siameser kommer i en mellomstilling, men det er ingen klar signifikant forskjell mellom hverken siameser & huskatt eller siameser & perser. Ca. 70% av husstandene har ikke andre selskapsdyr enn katt, men det kan være opp til flere katter i samme hus. Antallet varierer fra 1 til 30 katter med et gjennomsnitt på ca. 3 stk pr. husstand, men her er det enkelte eiere som har et svært høyt antall katter som trekker snittet opp. Vi ser også her antydning til forskjeller mellom rasene; det er i snitt 4,3 katter i et perserhjem, 3,1 i et siameserhjem og 2,2 i et vanlig huskatthjem. 40% av alle husstandene har bare én katt, men her kan det være andre typer kjæledyr i tillegg. Ser vi på raseforskjeller i forhold til å ha andre typer selskapsdyr enn katt(er), er det mest sannsynlig at det er flere typer selskapsdyr i et siameserhjem enn et huskatthjem. Nesten 20% av husstandene har hund i tillegg til katt(er), men det er svært sjelden det dukker opp sosiale konflikter mellom dem. Som tidligere nevnt var det i husstander med hund, vanlig huskatt som hyppigst viste tegn til aggresjon når hunden var i nærheten, men i snitt dog sjelden. Det er også sjelden konflikter mellom katten og andre typer kjæledyr som kan være f.eks. fugler, fisker, hamster, marsvin og kaniner.

4.3.6 Omplussering og død

Ca. 15% av kattene som var med i spørreundersøkelsen min bor ikke lenger hos sin eier, ca. 1/3 av disse er omplussert eller videresolgt, mens resten av kattene er døde. Den vanligste grunnen for at katten ble omplussert er sykdom eller allergi i familien (ca. 40% av de omplusserte kattene). Det er nokså jevnt fordelt på de tre andre spesifiserte årsakene; boforhold, flytting og kattens atferd, mens "andre årsaker" faktisk kommer ut som den nest vanligste grunnen for omplussering som vi da ikke kan vite hva er. Ser vi på de kattene som er døde evt. avlivet, så er sykdom oppgitt som den vanligste dødsårsaken (opp mot 50% er døde p.g.a. sykdom). Kattens atferd er nevnt i ca. 22% av tilfellene som årsak til kattens bortgang og kommer ut som nr. 2. Andre årsaker kommer ut som nr. 3, mens skade er nevnt i ca. 10% av tilfellene der katten har gått bort. Det er en svært liten andel av kattene som er omplussert, så de fleste beholder katten når de først har anskaffet den. Viser det seg f.eks. allergier i familien vil det likevel være naturlig å vurdere omplussering. Noen katter ser ut til å ha blitt avlivet p.g.a. deres atferd, men det dreier seg om få individer. Ca.10% av kattene er døde flest p.g.a. sykdom. Flere av kattene i spørreundersøkelsen har en høy alder (strekker seg opp mot 18 år gamle katter) og noen vil naturlig falle fra. Sentralnervesystemet hos katter vil endres med alderen, dette vil reflekteres i atferden, men mest sannsynlig kan ikke kattene sies å være funksjonelt gamle før de er minst 16 år (Bradshaw 1992, s.91). Ser vi på sykdommer generelt har ca 50% av kattene ikke hatt noen nevneverdig form for sykdom eller defekt. Stort sett holder katte seg friske, men de kan også rammes av de fleste sykdommer og plager som bl.a. betennelser, urinveisinfeksjoner, allergi, epilepsi og kreft.

4.3.7 Trives katten med sin eier?

Det er ikke så lett å finne ut om katten virkelig trives, men noen undersøkelser har blitt utført som kan gi oss en viss pekepinn på dette. Turner har via sine studier funnet ut og ved flere anledninger understreket viktigheten av å akseptere kattens uavhengighet (Braastad 1996). I hans undersøkelser har det også kommet frem at det er de eldre (over 65 år) som aksepterer kattens uavhengighet best, mens yngre mennesker i større grad ønsket at katten skulle tilpasse seg deres livsstil (Braastad 1996). I en undersøkelse utført i Sveits (Mertens 1991) hvor 51 husstander med katter ble oppsøkt og forholdet mellom katt og menneske analysert, kom kvinne-katt forhold

best ut, mens ungdom-katt forhold var dårligst. Bradshaw (1992) er inne på noe av det samme; katt-menneske forholdet er mer intenst når menneskevennen er en kvinne. Den mest sannsynlige grunnen for dette mener han er at det oftest er kvinner som mater katten. Katten ser ut til å vite hvem i husstanden den mest sannsynlig vil få mat fra og henvender seg til denne personen når den er sulten. Forøvrig, så kan katten vise sin hengivenhet like mye til de andre familiemedlemmene i andre tilfeller (Bradshaw 1992, s165). Turner har også vist at kvinner foretrekkes fremfor menn og barn av katten, og at dette har sammenheng med måten kvinner kommuniserer med katten på. Kvinner setter seg f.eks. oftere ned på huk, mens mannen blir sittende i sofaen (Braastad 1996). Ut fra disse resultatene kan det se ut som kvinner kommer ut som kattens beste eier-emne. Siden over 80% av kattene i spørreundersøkelsen har kvinnelig eier (dog ikke bare eldre kvinner), så kan det tyde på at kattene er tilfreds med sin eier. Ser vi på alder til eieren og ellers husstandenes folk, er det ikke fra resultatene entydig med at katten er tilfreds med alle husets tilhørere - de fleste er under 60 år. Av de ialt 529 husstandene er ca. 9% med unger i alderen fra 0-5 år og ca. 25% med unger mellom 5 og 15 år. De fleste husstandene består riktignok av én eller to voksne medlemmer. Jeg vender igjen tilbake til Turner (1991) som har vist at interaksjoner som er igangsatt av katten selv, varer lenger enn de som er igangsatt av eier, spesielt når eieren er svært aktiv i starten på interaksjonen. Eiere som er ekstra interessert i å bruke mye tid sammen med katten sin kan faktisk komme til å få mindre tid sammen med katten enn om de hadde latt katten få styre dette mer selv (Bradshaw 1992, s164). For meg ser det ut som at; Aksepterer eieren kattens uavhengighet og lar katten mer få bestemme selv når den vil ha kontakt med han/henne, uansett eierens kjønn eller alder, så vil forholdet bli svært godt for begge parter. Eierne i spørreundersøkelsen min satte i stor grad pris på kattens uavhengighet, så får vi også håpe at de aksepterer kattens uavhengighet. Katten vil på den måten trives og husstandens medlemmer vil trolig få mer glede av sin katt.

4.3.8 Katte- og hundehold generelt i Norge

Det er ikke så mange undersøkelser som er utført på kjæledyrhold i Norge. En undersøkelse utført av Statistisk sentralbyrå i 1994 hvor 1514 personer ble intervjuet hadde 17% av norske husholdninger katt, 14% hadde hund og 2% hadde både katt og hund. Nesten halvparten av husholdningene bosatt i spredtbebygde strøk hadde hund

og/eller katt mot 20% i de store byene. I de spredtbebygde strøkene var katten i flertall, mens i storbyene var andelen husholdninger med katter og hunder like store. Barn og unge mennesker syntes å foretrekke katt som kjæledyr, par uten barn hadde oftere hund, mens enslige hadde en liten overvekt av katter. Enslige over pensjonsalder (flesteplutt kvinner) hadde derimot nesten bare katter. Det ble også sett på menn og kvinner som bor alene, og det viste seg at dobbelt så mange menn har hund fremfor katt, mens for kvinner hadde mer enn dobbelt så mange kvinner valgt katt fremfor hund. I min undersøkelse var det også en sterk overvekt av kvinner som var eiere til kattene i spørreundersøkelsen. (Det kan hende at noe av denne overvekten skyldes at det var flesteplutt kvinner som tok seg tid til å sette seg ned med spørreskjemaet. Eieren blir i dette tilfellet regnet som den som svarer på skjemaet.) Det er vanskelig å si noe generelt om kattehold i Norge ut fra undersøkelsen, det hadde vært mulig dersom vi hadde hatt et tilfeldig utvalg av katter.

4.3.9 Hva er det så med katten som folk elsker - hvorfor velger de katt fremfor andre kjæledyr?

Zasloff (1996) hadde en spørreundersøkelse hvor 100 mennesker som elsket katter deltok. 92 av disse sa at de foretrakk katt fremfor alle andre typer kjæledyr. Katteelskerne oppga flere svar på hvorfor de foretrakk katten. Den mest vanlige årsaken var at de krever lite stell, de kan klare seg alene noen dager og de kan være ute uten tilsyn. Den nest vanlige årsaken var at katten er hengiven og elskelig og en venn. Den tredje årsaken var kattens personlighet hvor spesielle karaktertrekk ble nevnt f.eks. vennlighet, uavhengighet og intelligens. Den fjerde grunnen var kattens atferd og opptreden. Flere eiere sa at de trivdes og hadde det godt i kattens selskap. Noen av atferdene som katten viser og som er skissert her som årsaker til at katten blir foretrukket fremfor andre kjæledyr, var atferder hos katten som katte-eierne i min undersøkelse i stor til svært stor grad satt pris på. De er mest sannsynlig katte-elskere de også.

5. KONKLUSJON

- Det er i oppgaven funnet signifikante forskjeller i atferd mellom de tre rasene perser, siameser og vanlig huskatt.
- Forskjellene mellom rasene kom frem på flere felter; oppsøkende atferd, konfliktforhold mellom katter og dyr generelt både i og utenfor husstanden og atferdsproblemer.
- Atferdsforskjellene er ikke store da den mer intensiverte selektive avlen på ulike katteraser ikke har pågått i så lang tid (ca. 50-150år).
- Noen av atferdsegenskapene ga arvbarhetsestimater.
- Arvbarhetsestimaterne hadde fra middels til høy arvegrad.
- Atferdene frykt eller angst overfor mennesker og omgivelser og vennlighet overfor fremmede ble bl.a. funnet å være arvelige.
- Det ble funnet lav til moderat korrelasjon mellom eierens forventninger og kattens faktiske atferd.
- Eierne anskaffet i de fleste tilfeller katten for å ha den som kjæledyr.
- Eierne ønsket en katt som var kjælen, hengiven, oppsøkende, selvstendig, personlig og intelligent.
- Eierne sier seg for det meste godt fornøyd eller svært godt fornøyd med sin katt, og ønsker i liten grad å endre kattens atferd.
- Eierne er i stor grad eller i svært stor grad bundet til sin katt.
- Det ble ikke funnet noen forskjell i bindingsgrad til katten mellom enslige eiere og eiere i husstander med flere personer.
- Ca. 5% av kattene er omplassert. Den vanligste grunnen til omplassering er sykdom eller allergi i familien.
- Ca. 10% av kattene var døde, flesteparten p.g.a. sykdom.

6. LITTERATURLISTE

- Bakken, M., 1996. *Hundens opprinnelse*. In: Bakken, M. og Vangen O., "Hund - atferd og avl". Landbruksbokhandelen, Ås.
- Bakken, M. & Vangen, O., 1996. *Arvelighet av atferdsproblemer hos hund*. In: Bakken, M. og Vangen O., "Hund - atferd og avl". Landbruksbokhandelen, Ås.
- Borchelt, P.L. & Voith, V.L., 1986. *Social Behavior of Domestic Cats*. Compend. Contin. Educ. Pract. Vet., 8: 637-647.
- Borchelt, P.L. & Voith, V.L., 1987. *Aggressive Behavior in Cats*. Compend. Contin. Educ. Pract. Vet., 9: 49-56.
- Braastad, B.O., 1993. *Kattens atferd og forhold til mennesket*. Norsk Veterinærtidsskrift, 105: 1074-1080.
- Braastad, B.O., 1995. *Etologi og dyrevern*. In: Braastad, B.O., "Utvalgte emner i husdyretologien". Landbruksbokhandelen, Ås.
- Braastad, B.O., 1996. *Kontakt med dyr kan være sunt for vår fysiske og psykiske helse*. In: Bakken, M. og Vangen O., "Hund - atferd og avl". Landbruksbokhandelen, Ås.
- Bradshaw, J.W.S., 1992. *The Behaviour of the Domestic Cat*. CAB International, Wallingford.
- Hart, B.L. & Hart, L.A., 1984. *Selecting the best companion animal: breed and gender specific behaviour profiles*. In: Anderson, R.K., Hart, B.L. and Hart, L.A. (eds.), "The Pet Connection: its influence on our health and quality of life". University of Minnesota Press, Minneapolis.
- Harvey, W.R., 1990. *User's Guide for LSMLMW and MIXMDL PC-2 Version*. Department of Dairy Science, The Ohio State University, Columbus, Ohio.
- Heidenberger, E., 1993. *Aggressives Verhalten bei Wohnungskatzen*. Tierärztliche Umschau, 48: 436-442.
- Kristiansen, J.E., 1994. *Kjæledyr i norske husholdninger*. Samfunnsspeilet, 4: 18-21.
- McCune, S., 1995. *The impact of paternity and early socialisation on the development of cats' behaviour to people and novel objects*. Appl. Anim. Behav. Sci., 45: 109-124.
- Mertens, C., 1991. *Human-cat interactions in the home setting*. Anthrozoos, 4: 214-231.
- Mertens, C. & Schär, R., 1988. *Practical aspects of research on cats*. In: Turner, D.C. and Bateson, P. (eds.), "The Domestic Cat: The Biology of its Behaviour". Cambridge University Press, Cambridge.

- Neville, P., 1991. *Treatment of behaviour problems in cats*. In Practice, London, 13: 43-50.
- Neville, P., 1992. In:Bradshaw, J.W.S., "The Behaviour of the Domestic Cat". CAB International, Wallingford: 187-204.
- SAS institute Inc., 1990. *SAS/STAT User's guide*. Version 6, 4th edition. SAS Institute Inc., Cary, NC.
- Serpell, J.A.,1988. *The domestication and history of the cat*. In: Turner, D.C. and Bateson, P. (eds.), "The Domestic Cat: The Biologi of its Behaviour". Cambridge University Press, Cambridge: 151-158.
- Serpell, J.A., 1996. *Evidence of an association between pet behavior and owner attachment levels*. Appl. Anim. Behav. Sci., 47: 49-60.
- Taylor, D., 1989. *The Ultimate Cat Book*. Dorling Kindersley Limited, London.
- Turner, D.C., 1991. *The Ethology of the Human-Cat Relationship*. Schweiz. Arch. Tierheilk., 133: 63-70.
- Turner, D.C., Feaver, J., Mendl, M. & Bateson, P.P.G., 1986. *Variation in domestic cat behaviour towards humans - a paternal effect*. Anim. Behav., 34: 1890-1901.
- Zasloff, R.L., 1996. *Cats and their people: A (nearly) perfect relationship*. J. Am. Vet. Med. Ass., 208: 512-516.
- Zasloff, R.L. & Kidd, A.H., 1994. *Attachment to feline companions*. Psychological Reports, 74: 747-752.

NORGES LANDBRUKSHØGSKOLE
INSTITUTT FOR HUSDYRFAG
 Boks 5025, 1432 Ås

Spørreskjema om kattens atferd og forhold til mennesket

Sett ring rundt det ønskede svaralternativet eller fyll inn på de åpne linjene med tekst

1. Opplysninger om katten		svarkolonne
a	Kjønn (<i>hannkatt=1, hunnkatt=2</i>)	1 2
b	Kattens alderårmnd.
c	Kattens rase
d	Kattens fargevariant og mønster. Fyll ut på den åpne linjen hvis du har et nøyaktig navn for fargevarianten og mønsteret (fra stamtavle) eller bruk følgende svaralternativer: <i>i) Farge; orange =1, svart =2, grå =3, hvit =4, brun =5. (Er katten flerfarget sett ring rundt alle de fargene katten har.)</i> <i>ii) Mønster; stripet (heltrukne striper) =1, flekkstripet =2, ringstripet (blotched tabby) =3, uten stripemønster =4.</i> <i>iii) Pelslengde; kort =1, halvleng =2, lang=3.</i> 1 2 3 4 5 1 2 3 4 1 2 3
e	Hvorfor anskaffet du katten? For å bruke den som utstillingskatt=1, for å ha den som avlsdyr=2, for å ha den som selskapskatt/kjæledyr=3, for å ha den som brukskatt (f.eks. musefanger)=4, for å hindre at katten ble avlivet=5, har katten på før=6. <i>(Hvis nødvendig sett ring rundt flere alternativer)</i>	1 2 3 4 5 6

2. Opplysninger om eier d.v.s den som svarer på spørsmålene		svarkolonne
a	Kjønn (<i>mann=1, kvinne=2</i>)	1 2
b	Alderår
c	Hvor mange års utdanning har du etter niende klasse (eventuelt etter Realskolen)?år
d	Innen hvilket fagfelt har du din høyeste fullførte utdanning (flest år innen)? <i>(Sett et kryss utenfor dette fagfeltet) Noen få eksempler står i parentes.</i> <i>i) Allment fagfelt (eks. folkehøgskole, gymnas)</i> <i>ii) Humaniora og estetikk (eks. språk, historie, religion, kunst, musikk)</i> <i>iii) Undervisning (eks. lærer-, sjåførlærer-, danselærerutdanning)</i> <i>iv) Administrasjon, økonomi, samfunnsvitenskap og jus (eks. kontorlag)</i> <i>v) Samferdsel (eks. transport og kommunikasjon)</i> <i>vi) Helsevesen (eks. sykepleie, tannpleie, apotek, veterinær)</i> <i>vii) Industri, håndverk, naturvitenskap og teknikk (eks. ingeniørutdanning)</i> <i>viii) Jordbruk, skogbruk og fiske (eks. agronom, sivilagronom)</i> <i>ix) Tjenesteyting og forsvar (eks. husstell, restaurant, skjønnhetspleie, idrett).....</i> Er du usikker evt. har et annet fagfelt, oppgi hvilket:
e	Hvor mange timer er du gjennomsnittlig hjemme pr. døgn (i våken tilstand)?timer

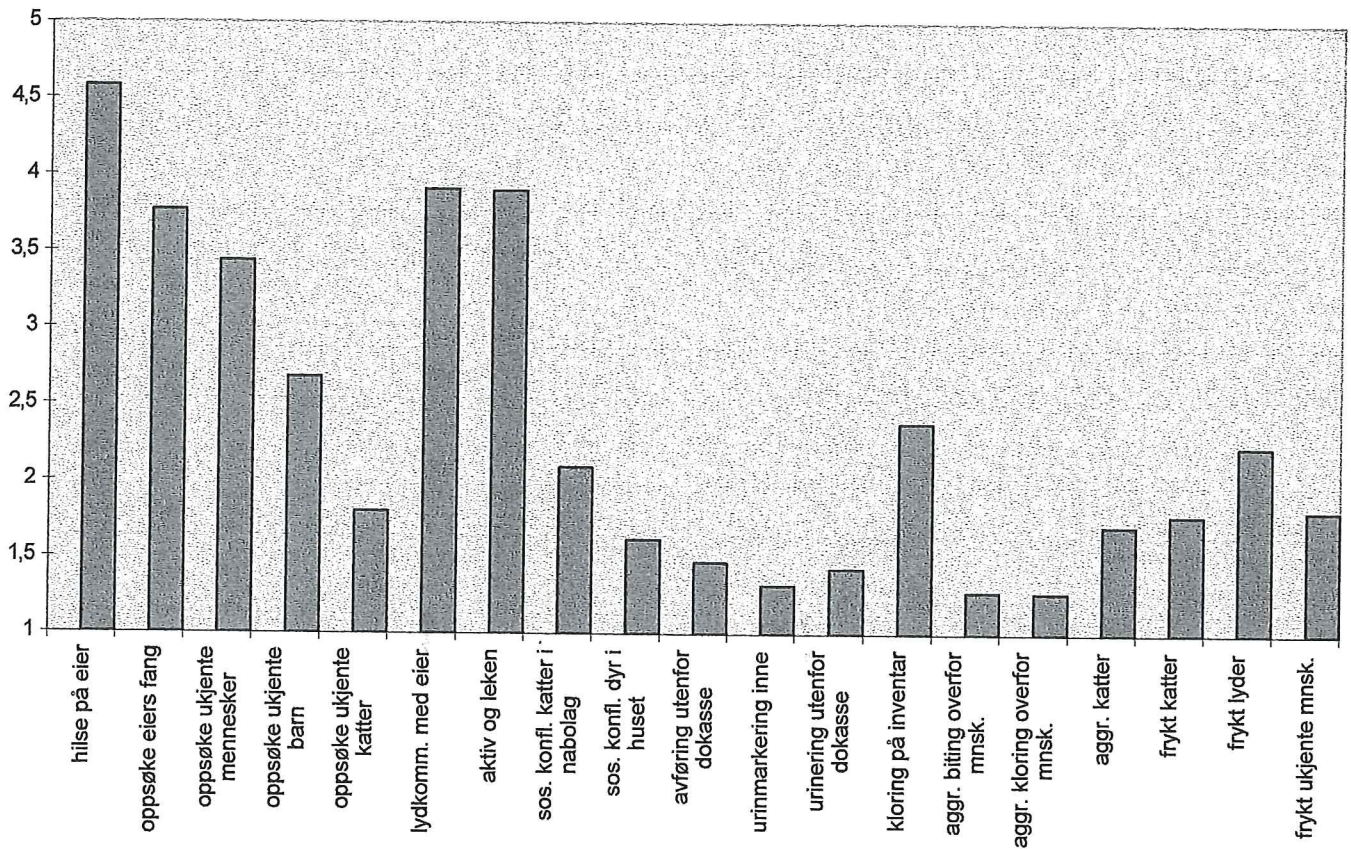
3. Opplysninger om boforhold		svarkolonne
a	Bosted; tettsted=1, landlig=2	1 2
b	Antall personer som bor kontinuerlig hjemme og som har daglig kontakt med katten	antall.....
c	Hvor mange av disse er eldre enn 15 år	antall.....
d	Hvor mange er i alderen 5-15 år	antall.....
e	Hvor mange er yngre enn 5 år	antall.....
f	Antall timer pr. døgn det er mennesker (våkne) hjemme (i huset)	antall.....

b	I hvilken grad har disse atferdstrekkene betydning for at du setter pris på katten din? Bruk kategoriene: <i>ingen betydning =1, liten betydning =2, middels betydning =3, stor betydning =4, svært stor betydning =5.</i>	
	i) Katten din oppsøker deg	1 2 3 4 5
	ii) Katten er kjælen	1 2 3 4 5
	iii) Kattens personlighet og intelligens	1 2 3 4 5
	iv) Kattens følelsesmessige hengivenhet og fortrolighet	1 2 3 4 5
	v) Kattens selvstendige atferd	1 2 3 4 5
	vi) Katten reagerer på dine signaler	1 2 3 4 5
	vii) Kattens aktivitet og lek	1 2 3 4 5
	viii) Kattens vennlighet overfor fremmede	1 2 3 4 5
	ix) Kattens tilpasningsdyktighet	1 2 3 4 5
	x) Katten holder andre katter, utenfor husstanden, borte	1 2 3 4 5
	xi) Kattens jaktgenskaper overfor mus/rotter	1 2 3 4 5
	xii) Kattens lyder (f.eks. mjauing, maling)	1 2 3 4 5
c	Hvor ofte opptrer disse atferdene hos katten din? (<i>svært ofte=1, ofte =2, av og til =3, sjelden=4, aldri=5</i>)	
	i) At katten din oppsøker deg	1 2 3 4 5
	ii) Katten gir uttrykk for at den er kjælen	1 2 3 4 5
	iii) Katten viser sin personlighet og intelligens	1 2 3 4 5
	iv) Katten viser følelsesmessig hengivenhet og fortrolighet	1 2 3 4 5
	v) Katten viser selvstendighet	1 2 3 4 5
	vi) Katten reagerer på dine signaler	1 2 3 4 5
	vii) Katten er aktiv og leken	1 2 3 4 5
	viii) Katten viser vennlighet overfor fremmede	1 2 3 4 5
	ix) Katten viser sin tilpasningsdyktighet	1 2 3 4 5
	x) Katten holder andre katter som ikke hører hjemme i husstanden unna	1 2 3 4 5
	xi) Katten jakter på mus/rotter	1 2 3 4 5
	xii) Katten gir lyder (f.eks. mjauing, maling)	1 2 3 4 5
d	I hvilken grad føler du deg generelt sett fornøyd med din katt? (<i>svært misfornøyd =1, litt fornøyd =2, middels fornøyd =3, godt fornøyd =4, svært godt fornøyd =5</i>)	1 2 3 4 5

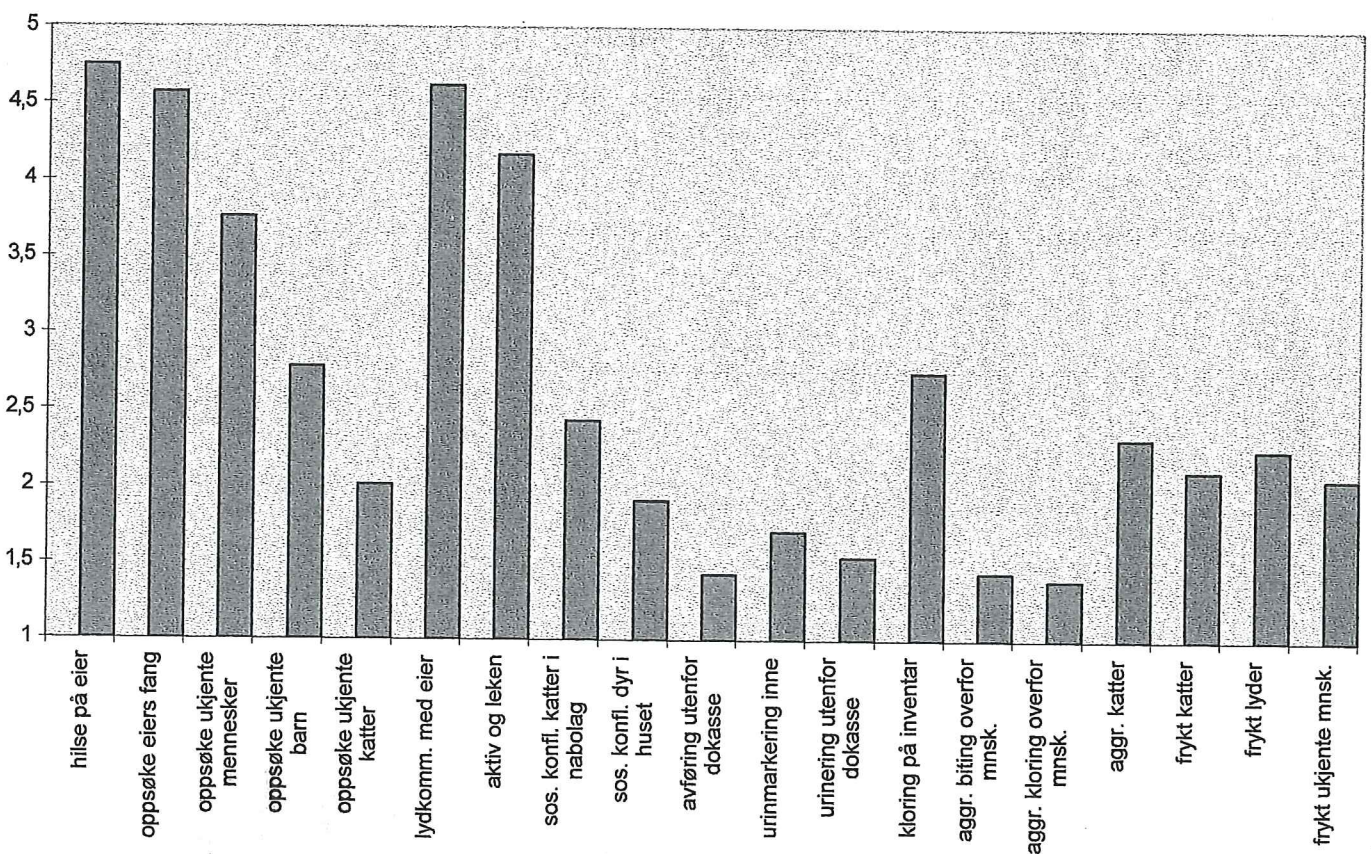
7. Kontakt		svarkolonne
a	Hilser katten din på deg når du kommer hjem? (<i>svært ofte=1, ofte =2, av og til =3, sjelden=4, aldri=5</i>)	1 2 3 4 5
b	Oppsøker katten selv fanget ditt? (<i>svært ofte=1, ofte =2, av og til =3, sjelden=4, aldri=5</i>)	1 2 3 4 5
c	Hvor lenge blir den liggende på fanget før den blir utålmodig (i gjennomsnitt)?minutter
d	Har katten vært borte fra hjemmet i lengre tid (mer enn to døgn)? (<i>svært ofte=1, ofte =2, av og til =3, sjelden=4, aldri=5</i>)	1 2 3 4 5
e	Eventuelt hvor lenge har den vært borte (på det lengste) fra hjemmet?dager
f	Hvor ofte oppsøker katten din ukjente mennesker som kommer på besøk? (<i>svært ofte=1, ofte =2, av og til =3, sjelden=4, aldri=5</i>)	1 2 3 4 5
g	Hvor ofte oppsøker katten din ukjente barn ? (<i>svært ofte=1, ofte =2, av og til =3, sjelden=4, aldri=5</i>)	1 2 3 4 5
h	Hvor ofte oppsøker katten din ukjente katter? (<i>svært ofte=1, ofte =2, av og til =3, sjelden=4, aldri=5</i>)	1 2 3 4 5
i	I hvilken grad vil du si deg følelsesmessig bundet til katten din? (<i>ikke bundet =1, litt bundet =2, middels bundet =3, sterkt bundet =4, svært sterkt bundet =5</i>)	1 2 3 4 5

8. Spesielle atferder		svarkolonne
For spørsmålene (a-j) skal du kun ta hensyn til hendelser som har funnet sted etter at katten din fylte 6 måneder. Bruk kategoriene: <i>svært ofte=1, ofte =2, av og til =3, sjelden=4, aldri=5</i>		
a	Gjør katten din fra seg (avføring) inne (utenfor dokassen)?	1 2 3 4 5
b	Urinmarkerer (urin i små mengder) katten din inne?	1 2 3 4 5
c	Tisser/urinerer katten din inne (utenfor dokassen)?	1 2 3 4 5

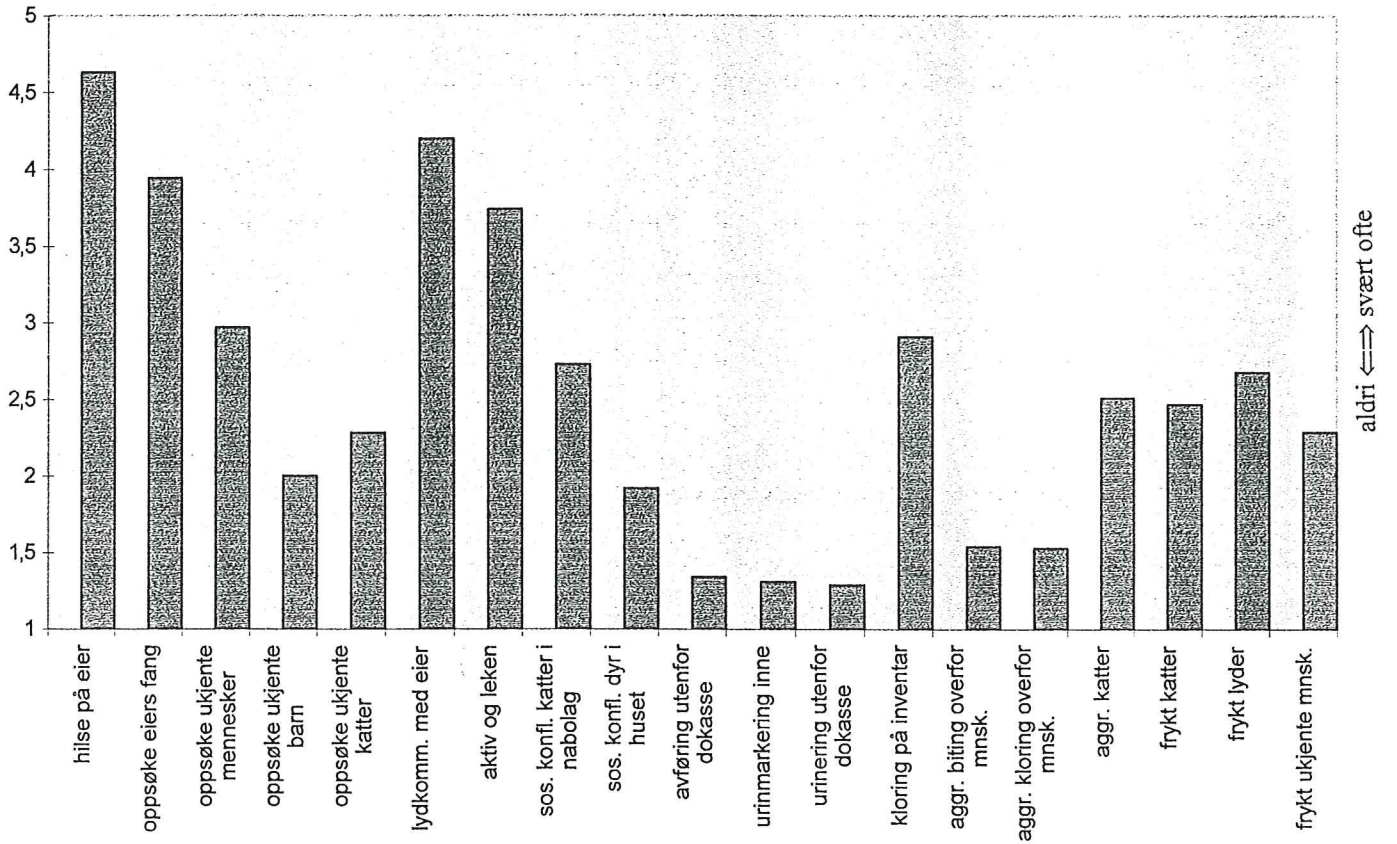
atferdsprofil for perser

atferdsprofil for siameser

atferdsprofil for vanlig huskatt

aldri ⇔ svært ofte

